

150057

Suleyman
Dermanoglu

2375 MOREAU, Odile. Trois individus militaires face au pouvoir hamidien: Ahmed Muhtâr, Süleymân et 'Osmân. *Individu et pouvoir dans les pays islamo-méditerranéens*. Sous la direction de Mohamed-Hédi Cherif & Abdelhamid Hénia. Paris: Maisonneuve & Larose, 2009, pp.251-283. [19th-century Ottoman officers.]

2375

150057

OSMAN (I)

-
- 1 VURAL GENÇ, İdris-i Bitlisi Heşt Bihişt Osman Gazi Dönemi (tahlil ve tercüme), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2007

25 Haziran 2015

Osman I
150057

322 HAGEN, Gottfried. Dreaming 'Osmāns: of history and meanings. *Dreams and visions in Islamic societies*. Ed. Özgen Felek and Alexander D. Knysh. Albany (NY): SUNY Press, 2012, pp. 99-122. Analyses dream accounts contained in Ottoman chronicles from the 15th through the 17th centuries.

YAYIMLANDI
GELEN DOK

207780
Linda Darling, "The Development of Ottoman Governmental Institutions
in the 14th Century: A Reconstruction, p. 17-35."

Living in the Ottoman Ecumenical Community

Essays in Honour of Suraiya Faroqhi

Edited by

Vera Costantini and Markus Koller

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Don. No:	207780
Tha. No:	956.07 LIV. 0

BRILL

LEIDEN • BOSTON
2008

tration had been taken over by the Karamanids, who themselves were ousted from Konya in 1314. This series of events was inimical to any direct continuity between Seljuk or Ilkhanid and beylical administration. Any influences were of necessity indirect and came via the new administration's employment of the personnel and scribal handbooks of the old. Late Seljuk-Ilkhanid administration in Anatolia had acquired the heritage of the older Islamic lands, but its main centers, along with the beylical capitals most closely connected with them, were in *beyliks* whose records have disappeared, while the scanty Ottoman records belong to the *beylik* farthest from the older centers and perhaps least likely, in the earliest years, to employ Persian and Arabic speaking officials. We cannot yet follow in detail the indirect and tortuous path through which the Perso-Islamic tradition of state as interpreted by the Seljuks and Ilkhanids became part of the developing Ottoman government described in the few remaining documents and hints in the chronicles. This paper, using mainly well-known data, will trace and attempt to periodize the growth of early Ottoman administration.

Osman and Orhan

The chronicles portray Osman at the head of an army of nomadic warriors. This tight focus on the warrior band obscures, as scholars have noticed, the many non-nomads who came to Anatolia as migrants from Iran and Central Asia or who moved into the borderland from elsewhere in Anatolia, as well as the noncombatants among Osman's followers and the sedentary inhabitants of the areas that became part of his realm.⁸ The administrators and craftsmen who staffed the budding state apparatus came from among the sedentary followers about whom we know so little. This apparatus left few contemporary traces, but there are some. Coins were minted during Osman's reign, for example, and although none of them prove Osman's unqualified sovereignty, they do demonstrate that the Ottomans already employed craftsmen competent to strike coins.⁹

⁸ F. Sümer, *Anadolu'ya Yalnız Göçebe Türkler mi Geldi?*, in "Belleten" 24 (1960), pp. 567-94.

⁹ See Ş. Pamuk, *A Monetary History of the Ottoman Empire*, Cambridge 2000, p. 30 and n. 26.

Osman I 150072
Orhan 150042

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

23 Mayıs 2015

OSMANLI
461. Öke, Mim K.: Sultan Osman / Mim Kemal Öke ;
Erol Mütercimler. - 1. baskı. - İstanbul : E Yayınları, 1991.
- 98 S. : Ill. - (E yayınları : 58). - (Belgesel dizi)
Inhalt: Das türk. Kriegsschiff Sultan Osman I. vor dem
Hintergrund d. Großmachtpolitik
ISBN 975-390-065-1 9 E 6816

09 MART 1994

- OSMAN
OSMANLI DEVLETI

Bestell-Nr.
ZA 1096-21,1

Studies in the economic history of Egypt and the Ottoman Empire : 1800 - 1914 / ed. by Gad G. Gilbar
Haifa : Inst. of Middle Eastern Studies, 1987. -
143 S. : graph. Darst.
(Asian and African studies ; 21,1)
NE: Gilbar, Gad G. [Hrsg.]

29 TEMMUZ 1992

"OSMAN GAZI"

923.95607
ALG-III

Bursa'da medfun Osmanlı Sultanları - S. 29-63

"OSMAN BEY" (Osmanlı'nın kurucusu)

Holt, Lambton, Lewis, "The Cambridge...", C. I. A. S.
266-269

27 ARALIK 2001

Osman (I)
2412 SEVİM, Sezai. Notes on the thinkers of the time of
Osman Ghazi. *The great Ottoman-Turkish
civilisation. Vol. 3: Philosophy, science and
institutions.* Editor-in-chief Kemal Çiçek. Ankara:
Yeni Türkiye. 2000. pp.37-41

Osman Gazi
0415 Rulers of the Ottoman Empire :
the Sultans of the Osman Gazi dynasty
/ text compiled and adapted by
Svetlozara Kostova. - Sofia, İstanbul :
Kibea : Boyut, cop. 2003. - 120 p. : il.,
mapas ; 32 cm
Traducción de: Osmanlı Tarihi. -
Glosario
ISBN 954-474-329-4
1. Otomanos - Reyes y soberanos I.
kostova, Svetlozara II. Título.
323.311.121(560)"1288/1918"
ICMA 4B-889/10 R. 59593

02 AĞU 2007

02 EKİM 2001
KURUM GÖZETİMİ
KURUM GÖZETİMİ

KOLOVOS, Elias. The saints in the sultan's dream.
Archivum Ottomanicum, 23 / 2005-06 (2006)
pp.205-217. [Christian saints in an "allegorical"
dream of the Ottoman Sultan (Ertuğrul or Osman).]

Osman (I)

archaïques en proportion de l'éloignement d'Istanbul. Les traits archaïques les plus marquants sautent aux yeux en Anatolie de l'Est et en Roumélie de l'Ouest (en Bulgarie occidentale et en Macédoine ex-Yougoslave), reflétant fidèlement un phénomène bien connu dans l'évolution des langues, à savoir que les zones marginales du territoire linguistique représentent toujours un ancien stade de l'évolution linguistique.

Tout est la conséquence évidente de l'évolution territoriale du pouvoir ottoman et des facteurs économiques et culturels qui en ont résulté. Le fait historique que la réalisation de la nouvelle unité politique de l'Anatolie est devenue liée à un centre occidental, plus exactement à une force militaire et politique, qui dans la formation de ses plans et de ses actions a accordé une préférence à l'orientation vers l'Ouest, notamment vers les Balkans, et Istanbul a déterminé la future direction de l'évolution territoriale de la langue turque. Le grand aiguillage des changements qui ont initié et déterminé le développement de la langue turque est lié à la période de la naissance du pouvoir ottoman, et ainsi au siècle dont l'histoire est le sujet de notre symposium.

27 AGUSTOS 1996

Edit: Elizabeth Zachariadou, A. Suvn Posium Held in Rethymnon
11-13 January 1991 "The Ottoman Emirate" (1300-1389). 1993
Rethymnon s. 67-76

Dr. G. HAZAI
2016/08/27

THE LEGEND OF OSMAN GAZI

Colin IMBER

All modern accounts of the foundation of the Ottoman Empire and the reign of Osman I still rely very largely on the earliest Ottoman sources: the *Anonymous Chronicles* and the *Histories* of Oruç and Aşıkpaşazade. The various recensions of Oruç and of the *Anonymous Chronicles* are very similar to one another and obviously derive from an original text, no longer extant, dating from 1422 or very shortly afterwards. Aşıkpaşazade's *History*, including his account of the reign of Osman I, is much longer and more detailed, but still makes use of the same material as is found in the Anonymous/Oruç texts. The modern tendency has been to accept all this material as being in essence, if not in detail, true. Modern historians still, for example, accept Aşıkpaşazade's stories of Osman's "companion" Köse Mihal, his "general" Turgut Alp, and his "son" Alaeddin Pasha, as historically accurate. The plain fact is, however, that almost none of the material in these texts is even remotely historical, and that to discover this, one usually has to look no further than the texts themselves. The figure of Köse Mihal, best developed in Aşıkpaşazade's *History*, provides a good example.

This character's first appearance in Ottoman literature is in the earliest recension of Oruç's *History*, dating probably from 1467. This is the story of how the Prophet appeared to Mihal –not yet Köse Mihal– in a dream and directed him to join Osman.¹ This motif of conversion in a dream is a topos of popular Islamic literature,² and as such does not inspire confidence in Oruç's tale as an accurate historical record. The passage is also an interpolation unskillfully inserted into the redactor's base-text. The question then is why did the redactor –evidently Oruç himself– choose to add this passage to his narrative. The answer is fairly obvious. A comparison between the Anonymous texts and the Oruç texts shows that the former have a number of tales set in Anatolia (such as the infidel-chopping dervish who captured Yalova single-handed),³ which are absent from the latter.

1. This passage is discussed in V.L. MÉNAGE, On the recensions of Oruç's "History of the Ottomans", *BSOAS*, 30 (1967) 314-322.

2. For a discussion of another legend where this motif appears, see P. WITTEK, The taking of Aydos Castle, a ghazi legend transformed, in: G. MAKDISI (ed.), *Arabic and Islamic Studies in Honour of Hamilton A.R. Gibb*, (1965) p. 662-672.

3. GIESE, *Chroniken*, v. I, p. 11.

2007 / 1000
Eskişehir, Müze Müdürlüğü

27 AGUSTOS 1994

OŞMAN GHĀZĪ'S SIEGE OF NICAEA AND THE BATTLE OF BAPHEUS

Halil INALCIK

During the period 1075-1086 Nicaea became the capital city of the Seldjukid ruler Süleymānshāh I, founder of the Seldjukid Sultanate of Anatolia.¹ Lost to the Byzantines as a result of the siege by the crusaders from the West in 1097, its re-conquest remained a constant concern for the Seldjukids. Seldjukid rule was restored in Nicaea in 1105, but the city was lost again in ca. 1147 to the Byzantines.

The dry Eskişehir plain where the Turcomans were pushed back now became a frontier between Byzantines and Seldjukids. Pastoral Turcomans needed the hilly country with good mountain pasturelands beyond the borderline and quite often penetrated with their herds into Byzantine territory. Against them Emperor Manuel I Comnenus (1143-1180) built or reinforced fortresses on the border, including Karaca-Hisar on a mound just three kilometres from Eskişehir. However,

Edit: Elizabeth Zachariadou, A. Suvv Posium Held in Rethymnon
11-13 January 1991 "The Ottoman Emirate" (1300-1389). 1993
Rethymnon s.77-101

1. O. TURAN, *IA* (1967), s.v. "Süleyman-Şah I"; VRYONIS, *Decline*, p. 96-142; CAHEN, *Turquie Pré-ottomane*, p. 13-15; ALI SEVİM, *Anadolu Fatihî Kutalmışoğlu Süleymānşah*, (Ankara TTK 1990); Süleymānshāh I conquered Nicaea in 1075 and made it the capital city of the Seldjukid Sultanate in Anatolia. The Emperor Alexios Komnenos recognized his possession of Nicaea with the treaty of Dragos-Creek (near Maltepe) in 1081. Upon Süleymānshāh's death in June 1086 (see ALI SEVİM, *op. cit.*, p. 37-39) the Seldjukid Sultan Melikshāh sent his general Porsuk, and then Bozan to take possession of the city. Abu'l Kasim, lieutenant of Süleymānshāh at Iznik, approached the emperor to be able to resist the Seldjukid emirs until he was put to death by Bozan in 1087. It is to be noted that Abu'l Kasim is credited with having conquered Nicomedia (Izmit) before he died. TURAN, *op. cit.*, p. 217-218, asserts that the state Süleymānshāh founded gave rise among the Turcomans in this part of Anatolia to a tradition of the "frontier state of the ghazis". The claim in the early Ottoman traditions that Süleymānshāh was the ancestor of 'Oşmān Ghāzī may be taken as evidence of such an enduring tradition over centuries. However ENVERİ, *Düsturname*, ed. M. H. YINANÇ, (Istanbul 1928) p. 6-8, 78, correcting the error on the basis of better sources, recognises Süleymānshāh as the son of Kutalmış and gives a different genealogy for 'Oşmān's ancestors. What is important here is that the re-conquest of Nicaea and revival of the Turkish-Muslim state of Iznik must have become the ultimate ambition among the Turcomans settled in this area. On the Seldjukid presence in Nicaea in general, see VRYONIS, *Decline*, p. 31-36, 52-58, 112-116, 146-155.

BURSA

OSMANGAZI BELEDİYESİ YAYINLARI

Ulubatlı Hasan Bulvarı No: 6 Santral Garaj / Bursa

Tel: 0.224.444 16 01 Faks: 0.0224.270 70 63

www.osmangazi-bld.gov.tr

Osman Gazi ve Dönemi

Yayın Kurulu:

Prof. Dr. Özer Ergenç

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu

Hazırlayan :

Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu

ISBN 978-605-89267-4-5

1. Basım Haziran 2010

Kapak Resmi:

Osman Gazi Heykeli/ Şehreküstü

Kapak / İç Düzen:

Uludağ Yayınları

Baskı:

Kayhan Matbaacılık

Davutpaşa ca. Güven Sanayi Sitesi D blok No: 244

Tel: 0212 612 31 85 Topkapı/ İstanbul

OSMANGAZI BELEDİYESİ
YAYINLARI
04 OCAK 2011

04 OCAK 2011

OSMAN GAZİ VE DÖNEMİ

Hazırlayan:

Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu

Yayın Kurulu:

Prof. Dr. Özer Ergenç

Prof. Dr. İlhan Şahin

Prof. Dr. Yusuf Oğuzoğlu

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	127394
Tas. No:	956.0711 05M.6711

Osmanlı Devleti Kurucusu OSMAN GAZİ VE DEVRİ İLE İLGİLİ BAZI MESELELER HAKKINDA DÜŞÜNCELER

Faruk Sümer

Osmanlı Tarihinin en eski devrine ait çok mesele henüz aydınlanmadığı gibi halledilmiş olduğu sanılan bir çok mesele de gerçekte halledilmemiş bir durumda kalmıştır¹. Biz daha önce yazdığımız bir makalede bu devre ait bazı meselelere temas edilmişti. Bu makalede de diğer birçok² mesele üzerindeki görüşlerimiz ifade edilecektir.

1- OSMANCIK: En eski Osmanlı kaynaklarından Osmanlı devleti kurucusunun adı "Osman Beğ" ve "Osman Gazi" şekillerinde zikredilir. Onlardan hiç birinde Osmancık (mancuk) , adına rastgelinmez. Buna 1324 (H. 724) tarihli vakfiye de dahildir. Orada da "Urhan bin Osman" adları görülür³. Kısaca millî kaynakların hiç birinde ismin Osmancık şekli bulunmaz.

Bizans kaynaklarına gelince, bu kaynaklarda da bu Türk beyinin "Otman" adıyla anıldığı görülüyor⁴.

Merkezi Tebriz olan Moğal İlhanlı Devleti hazinesine vergi veren Türkmen beyleri arasında Orhan Bey'in de adı geçer ve orada da Osman Bey'in oğlu olarak gösterilir⁵.

Benim bildiğime göre; Osmancık adını ilk defa yazan müellif Kuzey Afrikalı İbn Battuta'dır. Gerçekten bu ünlü seyyah 1332'de Bursayı ve İznik'i ziyaret etmiş ve Orhan Bey hakkında biraz bilgi vererek babasının adının Osmancık şeklinde olduğunu göstermiştir. Hatta İbn Battuta "cuk" ekinin Türkçe'de küçültme eki olduğunu da açıklamıştır⁶. Ondan başka, XV. yüzyıl Mısır da yaşayan Memlük devri müverrihlerinden El-Aynî de Osman Bey'i Osmancuk şeklinde yazar. Buna karşılık İbn Battuta ile çağdaş ve Anadolu

1 Bunun başlıca sebebi, anlaşılacağı üzere, kaynakların çok sonra yazılmış olmalarıdır.

2 Osman Gazi'nin silah arkadaşlarından Mihal Gazi, şubat, 1991, sayı 50, s. 3-8.

3 İ. H. Uzunçarşılı, Gazi Orhan Bey Vakfiyesi, Belleten, TTK, sayı 19, s. 281.

4 M. T. Gökbilgin, Osman maddesi, İslâm ansiklopedisi. IX, s. 432.

5 Risâle-i Felekiyye, Süleymaniye, Ayasofya Ktp. nr. 2. 756; Z. V. Togan, Moğollar devrinde Anadolu'nun iktisadi vaziyeti; Türk hukuk ve iktisat tarihi mecmuası, İstanbul, 1931, I, s. 32-33; .

6 Rihletu İbni Battuta, Kahire, 1386, s. 197.

Türk Dünyası Araştırmaları, sayı: 80
Ekim-1992, s. 9-26.

Dergi / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

20 ARALIK 1993

ğu gibi, yazısı da pek güzeldi. Hendese ve hususiyle Euklides'i halletmekteki kudreti her keşçe kabul edilmişti.

Babasından kendisine intikal eden serveti gençliğinde kumara sarfetmiş olmakla, hayatını kitap istinsahı ile temin etmeğe başlamıştı. Muktedir ve asil olan bu zat Abbasilerden Nâşir'a tanıtılmış ve bu halife tarafından baş mâbeyinciliğe tâyin edilmiştir. Bu halifenin vefatından iki yıl evvel, 75 yaşını geçkin olduğu halde, 625'te Bagdad'da vefat edip, Şünayziya makberesine gömülmüştür.

Bir şiirinde ihtiyarlıktan şöyle şikâyet eder:

„Artık hayat vazifelerinden usandım. Durmadan, ardı ardına gelen bu sabah ve akşam beni bezdirdi. Çocuklar gibi, sözlerimin ipi sapı kalmadı. İnsanlar içinde bir mecliste otururken, uyuyor ve uyumak zamanında uyuyamayarak, uyanık kalıyorum. İhtiyarlığın bukağusu adımları da kısalttı. Başıma bu halleri hep yaşamak getirdi. Görüyor musun... Şu yaşama ne kötü neticeler doğurdu.“ — Diğer bir şi'rinde de şöyle demiştir:

„Refikam, zarûretten dolayı, benim vatanımı terk ile gurbet ihtiyar etmek mecburiyetinde olduğumu görünce, — gitme, isteyeceğini burada bir dostundan iste... — dedi; ben de ona — o halde o dostumu kaybederim; o dostum bana düşman olur — dedim“.

Türkiyat Mecmuası, c. VII - VIII / 1

1940-1942, İstanbul, s. 323-326.

Değl / Kitap
Kütüphanede Mevcuttur

07 MAYIS 1993

OSMANLI DEVLETİNİN KURUCUSUNUN İSMİ MESELESİ

H. Adnan Erzi

Muhtelif tarihçiler uzun yıllardan beri Osmanlı devletinin kurucusunun isminin hıristiyan, islâm ve osmanlı menbâlarında, birbirinden farklı şekillerde, zikrolunduğunu görmüşler ve bunlara istinaden bâzı mülâhazalar ileri sürmüşlerdir. Bildiğimize göre, ilk defa Deguignes, arap müverrihlerinin eserlerinde Atman veya Tamam bulunduğunu ve bunun arap ismi olan Osmân ile karıştırıldığını söylemiş;¹ Eduard Gibbons da aynı nokta-i nazara iştirâk etmiştir.² Müteakiben F. Giese, „Osman, her hangi bir türkçe ismin, msl. Azman'ın, islâmlaşmış şekli olabilir mi?“ şeklinde bir mesele vazetmiş,³ F. Babinger, Osman'ın hakikî isminin Atman, Azman olabileceğini kaydetmiş,⁴ J. H. Kramers de, bir mutalâa serdetmemekle beraber, islâm ve hıristiyan menbâlarının tehalûfünü kısaca göstermiştir.⁵ Nihayet Moravcsik, ikinci türk tarih kongresinde okuduğu *Türk tarihi bakımından Bizans kaynaklarının ehemmiyeti* isimli tezinde, bu meseleyi esaslı surette mevzu bahis etmiştir. Müellif yukarıda verilen bibliyografyayı zikretmeyerek, evvelâ grek menbâlarında Atman, Atuman, Otuman, Otman, Otknan şekillerinin bulunduğunu tebarüz ettirdikten sonra, halife 'Osmân'ın isminin Othman şeklinde ve aslına uygun olarak kaydedildiğini, ayrıca Selim I. devrinde yaşayan şehzâde Osman ve sultan Osman II. için de aynı şeyin vârit olduğunu nazar-ı itibare alıyor, sonra diğer türk şübelerinde de bulunduğunu tesbit ettiği Atman isminin esas olarak kabul edilmesini ve 'Osmân'ın yalnız arap medeniyeti tesiri ile gelmiş ve sonradan resmileşmiş olduğunu ileri sürüyor.

¹ Deguignes, *Hanların, türklerin, moğulların ve daha sair tatarların tarih-i umumi* (trc. Hüseyin Cahit, İstanbul, 1924), VII, 520, not 2.

² E. Gibbons, *Histoire de la Décadence et de la chute de l'Empire Romain* (frns. terc. 1839, Paris), II, 794.

³ Friedrich Giese, *Osmanlı imparatorluğunun kuruluşu meselesi* (Türkiyat mecm., İstanbul, 1925, I. 155-171).

⁴ *Encyclopédie de l'Islam*, III, 1082, mad. Osmançık.

⁵ *Ayn esr.*, III, 1075, mad. Osman.

2. Cenubî Azerbaycan (Yâni bugünkü İran Azerbaycanı) türkleri, nazardığı hastalanan çocuğu kurtarmak için, fındık şeklindeki hamur parçalarını ateşe atarak, nazarına uğranılan kimsenin ismini zikretmektedirler. Bu esnada hamur ateşte çatlamaya başlar ve hasta çocuk da iyileşir.

Nezir - Adak

Nezirler muhtelif vesilelerle yapılır. Azerî türklerinde «nezretmek» pek bolca revaçta olduğundan, çeşit çeşit şekilleri vardır. Başlıcaları şunlardır:

1. **Pişi nezri.** Ragaip aylarında yani Recep, Şâban ve Ramazan aylarında **Pişi** ismindeki hamurdan bir nevi börek yapılır. Bu aylarda ölümler bütün günahlardan affedilmişlerdir. Ona göre pişi yapılarak fakir - fukaraya dağıtılır. **Pişinin** yağı ateşe konulurken, ilkönce Hazreti Peygamberin ve İmamların ismi, sonra da umumiyetle ölümlerin ve en sonda vârisiz ölen kimselerin ismi zikredilir. Pişi yağda kızartılmış börektir.

2. **Semeni.** Herhangi bir vesile ile nezredilen bir nevi yemektir. Yeşil buğday taş üzerinde ezildikten sonra ıslatılır ve iyice sıkılır. Bundan hasil olan suya un katılır. ocağa koyup pişirirler. İçine fındık, ceviz atılır.

Semeni piştikten sonra, kazan kapağının üzerine içerisinde un bulunan bir kap konulur. Üstüne ayrıca beyaz ve ince bir bez gerilir. Bir iki saat sonra unun üzerinde beş parmak izi hasil olur. Bu beş parmak izi Peygamberin kızı Hazreti Fatma'nın, yâni Hazreti Ali'nin karısının parmak izleridir. Aynı iki saat zarfında kazanın etrafında mumlar yakılır. Aynı mumlar **Semeni** piştiği zaman yanmakta devam eder. Bir gece geçtikten sonra **Semeni** konu-komşuya dağılır.

3. **Feseli.** Bu yemek de **Ragaip** ayında yapılır. Birkaç kat hamurdan yapılmış çörek veyahut börektir. İçerisine yağdan başka birşey konulmaz.

4. **Kızıl çıkaran** çocuk için, çorbaya benzer etten, pirinçten, nohuttan ve saireden pişirilen şile adlı (69) yemek adak yapılır ve komşulara dağıtılır.

5. **Goot.** Un haline getirilmiş kuru buğdayla şeker, gülsuyu yahut pekmez karıştırılır ve hamur haline getirilir. Yuvarlak yahut **dürmek** (yâni yumurta) şeklinde sıkıştırılarak konu komşuya, herhangi bir vesile ile yapılmış nezir olarak dağıtılır. Bu yemek **küçük çillede**, yâni kışın son elli günlerinde yapıldığından ancak bu zaman için nezredilir.

Ahmed CAFEROĞLU

Osman Gazi'nin nesep ve hüviyeti

— İsmail Hamî DANİŞMEND —

(Bu etüd, 16 Kânunuevvel 1937 tarihinde Beyoğlu, Halkevinde irad edilmiş bir konferansın ilâveler ve yeni vesikalarla tevsi edilen mufassal metnidir.)

★

(Osman Gazi) kim? Eğer Osmanlı tarihlerine bakarsanız, bu sualin cevabını hazır bulursunuz: «Sultan Osman Han Kayı aşireti reisi Ertuğrul Gazi ibni Süleymanşah ibni Kayaalp ibni Kızılboğa'nın oğlu» dur... Babası (Ertuğrul Gazi) nin Hicrî 687 ve Milâdî 1288 tarihinde vefatı üzerine Kayı aşiretinin reisliğiyle Söğüt mâlikânesinin beyliğine geçmiş, fütihat yapmış, Osmanlı devletini kurmuştur!

İstanbul'un fethinden itibaren Osmanlı müverrihlerinin dört yüz elli sene tekrar edip durdukları klâsik rivayet işte budur. Buna bir takım efsaneler, rüyalar ve masallar da karıştırılmış ve bu masallar tam dört buçuk asır tekrar edile edile nihayet münakaşa ve tetkikine bile hâcet olmıyan birer hakikat şekline girmiştir.

Halbuki (Osmancık), (Osman Gazi) yahut (Kara Osman) ne «Sultan» dır, ne «Han» dır, ne «Kayı aşireti reisi» dir, ne de «Süleymanşah ibni Kayaalp ibni Kızılboğa» sülâlesine mensuptur: Tarihî bir hakikati tesbit için asırdide bir tarih efsanesini yıkıma teşebbüs ederken, her şeyden evvel bir kere şu hakikati tesbit edeyim: Osmanlı tarihlerinin bu bahse ait bütün rivayetleri, yâni Osman Gazi'nin sultanlığına, hanlığına, aşiret reisliğine ve bilhassa «Süleymanşah ibni Kayaalp ibni Kızılboğa» nesliyle alâkasına ait rivayetlerin hepsi uydurmadır! Bunlar, İstanbul'un fethinden sonra Osman oğullarının asıl ve neslini parlatmak için uydurulmuş şeylerdir. Fakat bu hal, Osman Gazi gibi bir kahramanın yüksek şahsiyetini efsanelerle örtüp hakikî hüviyetini gizlemekten başka bir netice vermemiştir.

Bu esasî tesbit ettikten sonra, şimdi biraz da bu bahse ait vesikaları gözden geçirelim.

★

Klâsik Osmanlı tarihinin gayet vâzih bir teşekkül devri vardır: Bu de-

OSMAN GAZİ'NİN İZNIK KUŞATMASI VE BAFEUS MUHAREBESİ

HALİL İNALCIK

İzник, 1075-1086 döneminde, Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu I. Süleymanşah'ın başkenti oldu.¹ Kent, batıdan gelen Haçlıların kuşatması sonucu 1097'de Bizans'ın eline geçtikten sonra, İzник'in yeniden fethi Selçuklular için değişmez bir hedef haline geldi. İzник'te Selçuklu yönetimi 1105'te yeniden kuruldu, ancak kent yaklaşık 1147'de yeniden Bizanslıların eline geçti.

Artık, Bizanslılarla Selçuklular arasındaki sınırı, Türkmenlerin geri püskürtüldüğü kurak Eskişehir ovası oluşturuyordu. Hayvancılıkla geçinen göçebe Türkmenlerin, sınırın ötesinde kalan verimli otlaklar nedeniyle

1 O. Turan, *İA*, (1967), "Süleyman-Şah I"; Vryonis, *Decline*, s. 96-142; Cahen, *Turquie Pré-ottomane*, s. 13-15; Ali Sevim, *Anadolu Fatihî Kutalmışoğlu Süleymanşah*, Ankara, TTK, 1990. I. Süleymanşah İzник'i 1075'te fethetti ve Anadolu Selçuklu Sultanlığı'nın başkenti yaptı. İmparator Aleksios Komnenos onun İzник'i almasını, 1081'de Dragos Koyu Antlaşması'yla kabul etti. Süleymanşah'ın Haziran 1086'daki ölümü üzerine (bkz. Ali Sevim, *age*, s. 37-39) Selçuklu Sultanı Melikşah, kentin yönetimini almak üzere önce kumandanı Porsuk'u, sonra Bozan'ı gönderdi. Süleymanşah'ın İzник'teki naibi Ebu'l Kasım, Bozan'ı 1087'de idam ettirinceye değin, Selçuklu emirlerine karşı koyabilmek için İmparatora yaklaştı. Ebu'l Kasım'ın ölmeden önce İzmit'i fethettiğini belirtmek gerekir. Turan, *age*, s. 217-218, Süleymanşah'ın kurduğu devletin Anadolu'nun bu kesiminde yaşayan Türkmenler arasında "gazilerin uç devleti" geleneğinin doğmasına yol açtığını ileri sürer. Erken dönem Osmanlı geleneklerindeki Süleymanşah'ın Osman Gazi'nin atası olduğuna ilişkin iddiaya, böyle yüzyıllarca süren bir geleneğin kanıtı olarak bakılabilir. Ne ki, Enveri, (*Düsturname*, haz. M. H. Yinanç, İstanbul, 1928, s. 6-8, 78) Osman'ın soyağacına ilişkin hatayı düzelterek, Süleymanşah'ı Kutalmış'ın oğlu olarak tanımlar ve Osman'ın ataları için farklı bir soyağacı verir. Burada önemli olan, İzник'in yeniden fethinin ve İzник Türk-Müslüman devletine yeniden hayat vermenin, yörede yerleşik Türkmenler arasında nihai bir arzuya dönüşmüş olmasıdır. Genel olarak İzник'teki Selçuklu varlığı için, bkz. Vryonis, *Decline*, s. 31-36, 52-58, 112-116, 146-155.

le, bu dağlık araziye ihtiyaçları vardı ve sürüleriyle birlikte Bizans topraklarına sık sık giriyorlardı. Onlara karşı İmparator I. Manuel Komnenos (1143-1180) sınırdaki -Eskişehir'den sadece üç kilometre mesafedeki küçük bir tepenin üzerindeki Karaca Hisar da dahil olmak üzere- kaleler inşa ettirdi ve mevcut kaleleri onarttı. Gel gelelim, 1176'da Miryakefalon'daki ezici Selçuklu zaferi, Türkmenlerin batıya doğru ilerlemesine olanak sağlayarak bu sınırdaki koşulları tümüyle değiştirdi; çünkü Sultan'ın barış koşullarından birincisi, bölgede son yıllarda inşa edilen kalelerin yıkılmasıydı.

Selçukluların ve özellikle sınır gazilerinin, İzник'i İslam adına yeniden fethetme fikrinden hiçbir zaman vazgeçmemiş oldukları anlaşılıyor. Çünkü Müslümanlar, bir kez darüislamın bir parçası haline getirilen toprağı daima İslam egemenliğinde olarak kabul ediyor ve kaybın sadece geçici olduğuna inanıyordu. Öyle de olsa, Süleymanşah'tan sonra Selçuklular'ın İzник'i her zaman kendi topraklarının tam sınırında bir kent olarak kabul ettikleri anlaşılıyor. Zaten II. Gıyaseddin Mesud (1283-y. 1301 ve 1303-1308) Moğol Han'ının kendisine ihsan ettiği Anadolu Selçuklu Sultanlığı'na sahip olduğunda, topraklarının "İzник sınırına değin" tüm toprakları kapladığı kabul edilmekteydi.²

Yine, Sultan İzzeddin Keykavus'a bağlı Türkmen aşiretleri ona katılmak üzere Bizans'a göç ettikleri 1261 civarında, "kendi kışlık otlaklarına gidermişcesine İzник'e indiler ve kısa bir zaman içinde birçok Türk göçebe ailesi (Türkevi) buradan Avrupa'ya geçtiler".³ Aşağıda görüleceği gibi, Osman Gazi'nin stratejisi, bizi nihai amacının İzник'i yeniden fethetmek olduğuna inanmaya itecek yöndedir. Gerçekte, Bizans ve Osmanlı kaynaklarının karşılaştırmalı incelemesi, tek başına Bafeus muharebesinin, Osman'ın İzник'i ele geçirme hedefinden kaynaklanan olaylar dizisinin bir parçası olduğunu göstermektedir.

O dönemde yaşayan Pahimeres, genelde Osman'ın etkinlikleri, özelde Bafeus muharebesi konusunda en güvenilir kaynağımızı oluşturuyor.⁴ Pa-

2 Yazızcıade Ali, *Tarih-i Âl-i Selçuk*, Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Revan Köşkü K. no 130, 517; bu kaynak hakkında, bkz. A. S. Erzi, *İA*, "İbn Bibi" maddesi.

3 Yazızcıade, *age*, s. 462-464.

4 Osman Gazi'nin etkinlikleri hakkında Georgios Pahimeres'in hikâyesi, çeşitli uzmanlarca incelenmiş durumdadır: G. Caro, "Zur Chronologie der drei letzten Bücher des Pachymere", *BZ*, 6 (1987), s. 116 vd.; Arnakis, s. 91 vd., özellikle 153; F. Tinnefeld, "Pachymeres und Philes als Zeugen für ein frühes Unternehmen gegen die Osmanen", *BZ*, 64 (1971) s. 46-54; E. A. Zachariadou, "Pachymeres on the 'Amourio' of Kastamonu", *BMGSt*, 3 (1977), s. 57-70; Prof. Zachariadou Yunanca metindeki çeşitli noktaları bana açıkladı. Ayrıca Osman hakkındaki tüm bölümü İngilizceye çevirdiği için Timothy O. Baldwin'e de minnettarım.

OSMAN GAZİ EFSANESİ

COLIN IMBER

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna ve I. Osman'ın hükümdarlığına ilişkin tüm çağdaş eserler hâlâ büyük ölçüde en eski Osmanlı kaynaklarına dayanmaktadır: *Anonim Vakayinameler* ile Oruç ve Âşıkpaşazade'nin *Tarih*'leri. Oruç'un *Tarih*'inin ve *Anonim Vakayinameler*'in çeşitli nüshaları birbirine çok benzer; bunların, artık mevcut olmayan, 1422'ye ya da hemen sonrasına tarihlendirilen özgün bir metinden türemiş oldukları açıktır. Âşıkpaşazade'nin I. Osman dönemine ilişkin bir bölüm de içeren, *Tarih*'i, çok daha uzun ve ayrıntılıdır, ancak, yine de *Anonim*'lerde ve Oruç'ta kullanılan malzemenin aynısından yararlanır. Günümüzdeki eğilim, bütün bu malzemeyi ayrıntı düzeyinde değilse bile, özü itibarıyla doğru kabul etmek yönündedir. Modern tarihçiler, sözgelimi Âşıkpaşazade'nin, Osman'ın "yakın dostu" Köse Mihal, "kumandanı" Turgut Alp ve "oğlu" Alaeddin Paşa hakkında anlattığı hikâyeleri hâlâ tarihsel olarak sahih kabul etmektedir. Ne var ki, bu metinlerdeki malzemenin tarihsellikten uzaktan yakından ilgisi yoktur ve bu gerçeği keşfetmek için metnin kendisine bakmak yeterlidir. Âşıkpaşazade'nin *Tarih*'inde en iyi biçimde betimlenen Köse Mihal iyi bir örnek oluşturmaktadır.

Bu karakter, Osmanlı yazılı kaynaklarında ilk kez, Oruç'un muhtemelen 1467 tarihli *Tevarih-i Âl-i Osman*'ının en eski nüshasında boy gösterir. Bu, -henüz Köse olmayan- Mihal'e bir gece rüyada Peygamber'in görünmesinin ve ona Osman'a katılmasını buyurmasının öyküsüdür.¹ İslamı kabul etme izleği, popüler İslami literatürün motiflerinden biridir;² bu

1 Bu kısım V. L. Ménage, "On the Recensions of Oruç's 'History of the Ottomans'", *BSOAS*, 30 (1967), s. 314-322'de ele alınmıştır.

2 Bu motifin yer aldığı bir başka efsane için, bkz. P. Wittek, "The taking of Aydos Castle, a ghazi legend transformed", ed. G. Makdisi, *Arabic and Islamic Studies in Honor of Hamilton A. R. Gibb*'in içinde, 1965, s. 662-672.

nedenle Oruç'un hikâyesinin, tarihsel gerçekleri yansıtan bir kaynak olarak güvenilirliği kuşkuludur. Ayrıca bu bölüm, kaynak metne beceriksizce yerleştirilen bir ilavedir. O halde, soru, müellifin -yani Oruç'un kendisinin- bu kısmı anlatısına neden eklediğidir. Yanıt oldukça açıktır. Anonim metinlerle Oruç'un metinleri arasında yapılacak bir karşılaştırma, ilk grubun Anadolu'da geçen bir dizi masalı (Yalova'yı tek başına ele geçiren gâvur-kesen derviş gibi)³ içerdiğini, Oruç'ta ise bunların yer almadığını ortaya çıkarır. Oruç'un Edirneli olması nedeniyle, bu hiç de şaşırtıcı değildir. Mihaloğulları, Oruç'un zamanında, ileri gelen Rumeli ailelerinden biri ve Rumeli akıncılarının önderleriydi. Bu nedenle, Oruç'un bu aileye, *Tarih*'inde seçkin bir yer vermek istemesine ve Osmanlı padişahlarının atası olan Osman'ın dostu olarak bu aileye bir "ata" yaratmasına şaşmamak gerekir. Oruç, Peygamber'in, Mihal'in rüyasına girmesini sağlayarak ona "İslamın sancağını ta Macaristan'a dek" taşıyacağını söylemişti. Bu, açıkça Oruç'un zamanında Mihaloğullarının akıncı kumandanları olarak genellikle Macarlara karşı düzenlenen akınlarda oynadıkları role yapılan bir göndermedir.

Gel gelelim, Oruç'un metni iyice işlenmiş değildir; -artık Köse Mihal olan- Mihal'i inandırıcı bir kişilik olarak betimleme işi Âşıkpaşazade'ye düşmüştür.⁴ Âşıkpaşazade Oruç'un anlattığı Mihal'in İslamı kabul etme hikâyesini benimser, ancak, bu hikâyenin anlatıdaki yerini değiştirir. Köse Mihal, Osman'ın dostluğunu kazanmasından çok zaman sonra (ancak Bilecik'in düşmesinden sonra), Peygamber'in rüyasında kendisine görünmesi üzerine Müslüman olur. Bu zamana değin bir Hıristiyan olarak kalır. Hıristiyan olarak kalmasının nedeni -usta bir hikâye anlatıcısı olan- Âşıkpaşazade'nin, Hıristiyan düşmanlarıyla Osman arasında bir tür aracılık rolünü üstlenecek Hıristiyan bir dostun varlığını gerekli görmesidir. Köse Mihal'in hikâyede boy göstermesinden önce Âşıkpaşazade aynı rolü oynayacak bir *martolos* karakterini yaratır.⁵ Türklerin hizmetindeki Hıristiyanlar için Rumeli'de kullanılan bir terim olan *martolos*'a, Âşıkpaşazade'nin Rumelili okuyucuları muhtemelen aşınaydı. Aslında, Âşıkpaşazade *Tarih*'inde Köse Mihal'in varlığını açıklamak için, anlatının yapısına bakmak bile yeter. Yine de, Köse Mihal'in Âşıkpaşazade'nin okuyucularına son derece inandırıcı bir karakter olarak görüldüğüne kuşku yoktur. *Tarih*'ini, büyük ölçüde akıncı dostlarını eğlendirmek amacıyla Rumeli'de bulunduğu sırada yazmış olmalıdır. Bu akıncılar da büyük olasılıkla, Müs-

3 Giese, *Chroniken*, c. I, s. 11.

4 Âşıkpaşazade (Âli), çeşitli yerlerde.

5 Âşıkpaşazade (Âli), s. 5.

Osman Gazi: Son Araştırma Sonuçları

Prof. Dr. Halil İNALCIK*

Helenizm ve Türkler. Bu uzun mücadele üzerinde tarihçilik her iki tarafta da, Türkler tarafında da Rumlar tarafında da, tamamıyla hissi, duygusal ve siyasi gayelere hizmet etmek üzere çok çarpıtılmış bir şekilde tedkik ediliyor. Bizans-Osmanlı münasebetleri; Yunanistan'da da aynı şekilde. Türkiye'de de öyle. Objektif, -objektif tarih olamaz zaten hiçbir zaman- fakat belgelere dayanan, daha sağlıklı, gerçeğe oldukça yakın bir tarihi tahrir elimizde yok maalesef. Bu hususta Bizantinoloji tarafında benim en çok takdir ettiğim Bizantinist Ostrogosky'dir. Slav'dır, Yunanlı olmadığı için daha bi-taraf yazabiliyor. Zachariadou da öyle. O da oldukça tarafsızdır.

Ben Osman Gazi, Orhan Gazi ve I. Murad devrini, bir seneden beri yoğun olarak araştırmaktayım. Bizans kaynaklarını eskiden doğrudan doğruya kullanamıyordum. Fakat şimdi çok güzel Almanca ve Fransızca tercümeleri var. Pachymeres'in Faiyee ve Lorant tercümesi 4 cilt çok güzel. Faiyee'nin yaptığı tefsirlerde notlarında çok hataları var ama, tercüme çok önemli. Pachymeres'i çok iyi okudum ve Osman Gazi makalelerimde göreceksiniz. Bi-taraf olmaya çalıştım. Pachymeres diyor ki; Osman Gazi'yle yağma için gelen gaziler Boğaziçi'ne kadar geldiler. Yoros, yani Hyeron'a geldiler. Şimdi bizim tarihçiler için Hyeron neresi, Yoros nerede hiç üzerinde durmuyorlar. Yoros Boğaziçi'nin Karadeniz'e çıkan en önemli kalesidir. Osman Gazi zamanında akıncılar oraya kadar gelmiş. İstanbul'a giderseniz mutlaka

* Bilkent Üniversitesi, Tarih Bölümü, Öğretim Üyesi.

Yoros'a gidin. Şimdi Anadolu Kavağı'na vapurla gideceksiniz, oradan bir taksi alacaksınız, yukarıya doğru çıkacaksınız. Eski-den askerî bölgeydi çıkılmıyordu. Fakat bugün turistlere açıktır, gezilebiliyor. Eski bir Bizans kalesidir, muazzam bir kale çok büyük. Ve Karadeniz Boğazı'ndan gelen Kazak -o zaman Dinyeper'den gelen Rus hücumlarını durdurmak için yapılmış- ve Hyeron-Yoros şu bakımdan da önemli, bir gümrük dairesinin başlangıç noktasıdır burası. Aydın'a kadar olan, Gelibolu yarımadası dahil gümrük bölgesi vardı, ta Roma zamanına kadar uzanır. Çok önemli bir kale bu. Pachymeres diyor ki, bu Türkler Yoros'a kadar geldiler. Demek ki Osman Gazi zamanında Boğaziçi'ne kadar gelmişler. Tabii buradaki gelen Türkler Anadolu'nun içlerinden geldiler.

Başka bir şey tespit ettim, çok enteresan bir şey, bu münasebetle. Osman Gazi Bizans İmparatorluğu ile karşı karşıya geldi, çünkü biliyorsunuz İznik'i muhasara ediyordu. İznik'i korumak için doğrudan doğruya imparatorun idaresi, Osman Gazi'yi karşısına aldı. Demek o anda Bizans Osmanlı mücadelesi başladı. Çünkü İznik'i almak istiyor Osman Gazi. Ben bu konuda iki makale yazdım. Bu gelişmeler artık apaçık bir hakikattir. Fakat bizim tarihlerimizde Osman Gazi'nin esas hedefinin İznik olduğu hiç söylenmez. İznik tabii Bizans'ın ikinci payitahtı. Kilise bakımından daima konsüllerin toplandığı en önemli merkezdir. O, tehlike altına düşüyor. Osman Gazi onu abluka altına aldı. İki kule yaptı. Bursa'ya da aynı şekilde iki kule yaptı. Birisi dağ başında yukarıda diğeri de Kükürtlü'de olmak üzere iki kule yaptı. Bu bütün batı Anadolu'daki büyük şehirleri düşürmek için kullandıkları bir taktiktir. O zaman top yok. O kaleler hücumla alınmaz. Onun için tatbik edilen metod, aç bırakarak, suyunu keserek teslim olmaya zorlamak. Bütün fetihler, Rumeli'de de ilk zamanlar böyle yapıldı. Balkanlarda birçok şehirler böyle alındı. Şehir aç ve susuz kalınca, oradaki halk tekfura ayaklanıyor. Bırak bizi. Nasıl olsa teslim olursak Osmanlı bizi öldürmeyecek diyorlar. Şimdi Osmanlı çok kurnaz bir politika izliyordu. Teslim olan şehirlerin halkına dokunmuyordu. Himaye ediyordu. Onun için halkı kendi tarafına çekiyor. Halkı aç bırakıyor ve kumandanlar ister istemez teslim zorlanıyordu.

Bursa fethi üzerinde Aşıkpaşazade'deki o rivayet çok otantikdir. Sözde kumandana soruyor Orhan, neden teslim oldunuz diyor, orda anlatıyor, birkaç şart söylüyor, bir tanesi de açıktır.

BURSA
OSMANGAZI BELEDİYESİ YAYINLARI

Osman Gazi ve Bursa Sempozyumu
"Payitaht Bursa'nın Kültürel ve Ekonomik İlişkileri"
(04-05 Nisan 2005 – BURSA)
BİLDİRİ KİTABI

Editör:

Yrd. Doç. Dr. Cafer ÇİFTÇİ
cafer1@uludag.edu.tr

ISBN 975-97781-6-5

1. Basım
Haziran 2005

Kapak Resmi:
Hisar Kapısı

Kapak:
Uludağ Yayınları

Baskı:
Özener Matbaası - İstanbul

140757

OSMAN GAZİ ve BURSA SEMPOZYUMU

"Payitaht Bursa'nın Kültürel ve Ekonomik
İlişkileri"

BİLDİRİ KİTABI
(04-05 Nisan 2005 – BURSA)

EDİTÖR:
Yrd. Doç. Dr. Cafer ÇİFTÇİ

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	140757
Tas. No:	956-141 07/07/05

OSMANGAZI BELEDİYESİ
BURSA - 2005

BITHYNIA'NIN KUZEYİNDE OSMANLI BEYLİĞİNİN YAYILIŞI VE KONURALP

Enver Konukçu*

Bithynia¹, Sakarya Nehri'nin her iki tarafında, Marmara ve Karadeniz, Phrygia, Paphlagonia ile çevrili eski Bithynlerin yurdu idi. Onlar da Thrak göçmeni olarak bu havaliye gelmişler, Mariandynlerin², Kukonların hâkimiyetine son verdikleri gibi Paphlagonlar ve Galatalar ile komşu olmuşlardır. Başkentleri kral Nikomedes tarafından kurulan Nikomedia-İzmit, şehirleri³ ise Prusias pros Hypios, Prusias pros Mare, Nikomedia, Thynia, Bithynion, Krateia, Herakleia Pontika idi.

Bithynler ve arazileri zamanla Romalıların, ikiye ayrılması ile Doğu Roma'nın, Konstantinopolis'in başkent yapılması ile Bizans'ın hakimiyetinde kalmıştır. Lâtinleşmenin yerini zamanla Grekleşme almış, XIV. yy'da ise tam bir Bizans bölgesi olarak göze çarpmaya devam etmiştir.

Bizans'ın XI. yüzyıl'daki taht kavgaları nedeni ile Türkler tarihi kent Nikeia'yı da ele geçirmişler, kısa süre bölgedeki Selçuklu-

* Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

1 E. Bosch, *Helenizm Tarihinin Anahatları*, İstanbul 1943, s. 70; J. A. Cramer, *A Geographical and Historical Description of Asia Minor*, Amsterdam 1971, s. 167-211.

2 Schrenling, Mariandynio, *RE XIV / 2*, s. 1747-1749.

3 Abu'l-Farac, *Abu'l-Farac Tarihi*, (çvr. : Ömer Rıza Doğrul), Ankara 1945, c. 1, s. 201; N. Fıratlı, İzmit, İstanbul 1959, s. 5-16.

Osmanlı Beyliğinin Yayılışı ve Konuralp

ların başkenti olarak kullanmışlardır. Fakat, Haçlı Seferleri nedeni ile Türkler bölgede fazla kalamadılar ve Anadolu'ya çekildiler. 1204'te, Lâtinlerin İstanbul'u işgal etmeleri üzerine Laskarisler, Nikeia'yı başkent yapmışlar, Anadolu'daki topraklarını idâre etmişlerdir.⁴ Sakarya'nın doğusunda, Prusias pros Hypios (Niketas Khoniates'de Plusias), Herakleia Pontika ve Bithynion'un yerini alan Klaudiopolis Trabzon'daki Kommenosların değil, Laskarislerin etrafında bulunmuştur. Bithynia'nın bu bölgedeki insanları "çalışkan ve iyi savaşçı" idiler.⁵ Lâtin-Laskaris-Kommenos mücâdelesini önce si de Türkler, Ankara Meliki Muhy ed-Dîn Mes'ud'un vâililiği esnasında, Karadeniz Ereğlisi'ne giden vâdilerin stratejik konumundaki Dadybra Kalesini kuşatmışlar, üç kumandan yönetimindeki Bizans ordusunu da Baba dağı baskınında yok ettikleri gibi Dadybra'yı muhasara sonunda teslim zorlamışlardı.⁶

XIII. yüzyıl sonlarına doğru Bithynia'daki toprak ve mâli idârenin bozulması, bu arada uçta beliren beylikler de dikkati çekmektedir. Paphlagonia'daki Çobanlılar⁷ ve az sonra yerini alan Eflâni merkezli Candaroğulları⁸, Aşağı Sakarya'nın güneyinde Söğüt'de ortaya çıkan Osmanlılar, Bithynia'nın yeni sakinleri oldular. Georgios Pakhymeres⁹ ve Gregoras Nikephoros¹⁰ gibi tarihçiler, bu bey-

4 G. Ostrogorsky, *Bizans Devleti Tarihi*, (çvr. : F. Işıltan), Ankara 1995, s. 387 v. d.

5 Niketas Khoniates'in *Historiası* (1195-1206), (çvr. : I. Demirkent), İstanbul 2004, s. 228.

6 Niketas, a. g. e., s. 26-29; P. Wittek, *Bizanslılardan Türklere Geçen Yer Adları*, (çvr. : M. Eren), *Selçuklu Araştırmaları Dergisi 1* (1969), s. 218-219.

7 Y. Yücel, *XIII. -XIV. Yüzyıllar Kuzeybatı Anadolu Tarihi, Çobanoğulları-Candaroğulları Beylikleri*, Ankara 1980.

8 Eflâni, Kastamonu-Ereğli Yolu üzerinde eski bir yerleşim yeri. Türkmenlerin yoğun iskân ettikleri ve yayladıkları Paphlagonia / Kastamonu bölgesinde pazar mahallidir.

9 Georgios Pakhymeres, *Relations Historiques*, (hızl. : A. Failler), Paris 1984.

10 R. Guiland, *Essai sur Nikephore Gregoras*, Paris 1926.

Tahlil ve tenkit:

“Osman Gazinin Nesep ve Hüviyeti”, Hakkındaki Tenkide Cevap

YAZAN

İsmail Hâmi Danişmend

«Yeni Türk» Mecmuasının «Ağustos 1939» tarihli ve 80 numaralı nüshasının 330 - 336 ncı sahifelerinde «Tahlil ve tenkit: Osman Gazi'nin Nesep ve Hüviyeti» serlevhalı bir makale var. «Türklük» Mecmuasının III üncü nüshasında çıkan «Osman Gazi'nin Nesep ve Hüviyeti» ne ait etüdümü tenkit için yazılan bu makalenin genç bir âlim olduğunu ifadesinden anladığım muharriri (Adnan Eriz) le şimdiye kadar müşerref olmuş değilim. Ken dilerini hiç tanımıyorum ve hattâ matbuat âleminde isimlerine de ilk defa olarak tesadüf ediyorum. Belki daha evvel de neşriyatta bulunmuşlardır, maateessüf ben bilmiyorum.

Bu noktayı tesbit ettikten sonra, şu noktayı da arz edeyim ki ben bu genç âlimin tenkidinde bibliyografik bir kıymet bulmakla beraber, onun yanında târizler, tezyifler, tahkirler, istihzalar ve istihfaflarla tezahür eden çok mufassal bir şahsiyet cephesi de bulunmasına hayret ettim. Dolgun olduğu nisbette olgun olması lâzım gelen bir ilim kafasında bu kadar yersiz bir husumetin nasıl yer tuttuğunu anlayamadım. Dünyada dostlukla düşmanlığın giremeyeceği yegâne saha, ilim sahasıdır.

Bunu takdir etmemesine ilmî seviyesi mâni olan muhterem muarızımızın beni hiç tanımadığı halde bana karşı bu kadar düşmanlık besleyebilmesi bilmem nasıl izah edilebilir? Tabî ben kendile-

rinin bu cephelerine mukabele edecek değilim: Yalnız ilimde esas olması lâzım gelen hüsnüniyetle bir türlü telif edemediğim tabirlerinden bazıları tenkitlerindeki samimiyet derecesine misal olmak üzere kaydetmekle iktifa edeceğim.

Muhterem muarızım makalesinin muhtelif yerlerinde şahsıma karşı «mekteplere kitapları dahi görmemiş», «tamamen bihaber», «bir hiç», «en basit bir bilgiye bile sahip olmayan», «bilmediğini de bilmemek gafletinde bulunan», «tarihî hakikatlerin tahrifine teşebbüs eden», «salâhiyetsiz», «ilmî ahlâktan mahrum», «münakaşaya tenezzül edilemez», hakikatlere bigâne», «hiç bir malûmatı yok», «acınacak bir surette bihaber» tabirlerini kullanıp beni en basit vesikalardan bile «haberdar olamayacağı tabii» bir ümmî şekilde tasvir ettikten başka, fikirlerim hakkında da «gaflet», «saçma», «uydurma», «demagoji», «ayıp», «âmiyane», «cahilâne», «mânasız», «gülünç», «efkâr-ı umumiyeyi iğfal», «acınacak bir saflık ve zavallılık», «çocukluk», «dar görüş» gibi tabirler sarfediliyor, arada bir bana hitap ederek «bilginiz değilse zekânız da mı mevcut değil?», «size acı acı gülmek isterim!» ve bilhassa «sükse yapmak isterken daha aşağılara düşmenizden korkmanızı tavsiye ederiz!» diyor ve nihayet makalesini şu cümleyle bitiriyor:

«Kendisiyle daha fazla meşgul olmayı zait addettiğimiz bu gibi şahısların yazıla-

12 MAYIS 2003

TARİHİ TENKİT :

Osman Gazi'nin Nesep ve Hüviyeti

— İsmail Hâmi Danişmend'e cevap —

Yazan : H. Adnan ERZİ

Yeni Türk mecmuasının Ağustos 1939 sayısında, «Osman Gazinin nesep ve hüviyeti» adlı makalesinin tenkidine aid olmak üzere yazdığımız yazıya İ. Hâmi tarafından verilen cevabı (Yeni Türk — Eylül 1939 s. 366-375) okuduk. Derin bir aczin itirafatını, mugalâtayı, tevili ifade eden bu yazıya - şahsen - cevap vermeyi lüzumsuz addettik. Fakat ortada şahıs değil iğfale teşebbüs edilen bir efkân umumiyeye ve bir memleket ilmi meselesinin mevzuubahs olduğunu düşününce herşeye rağmen, vasi itirafatın yanında yer almasını biraz da haklı gördüğümüz mugalatalara, tevellere ve üzerinde durulmak istenmiyen bazı hususata tekrar temas etmek, ayrıca muarızımıza ilmî yazılarında kullanılmak üzere bazı müfid malûmat vermek ihtiyacını hissettik.

* * *

Her şeyden evvel cevabda kısa bir mukaddimeden sonra ilâve edilen şu cümlelere temas etmek istiyoruz. İ. Hâmi «Ben bu genç âlimin tenkidinde bibliyografik bir kıymet bulmakla beraber onun yanında târizler, tezyifler, tahkirler, istihzalar ve istihfaflarla tezahür eden çok mufassal bir şahsiyet cephesi de bulunmasına hayret ettim. Dolgun olduğu kadar olgun olması lâzım gelen bir ilim ka-

fasında bu kadar yersiz bir husumetin nasıl yer tuttuğunu anlıyamadım. Dünyada dostlukla düşmanlığın giremiyeceği saha ilim sahasıdır» demektedir. Buna cevaben:

a) İntihal yolu ile veya ağızdan kapılarak elde edilen mahdut bir kaç vesika ya istinaden yazılan her hangi bir esassız makalenin ilim sahasına ithali gülünçtür.

b) Biz, tenkidimizde Türklükteki makalenin temsil ettiği şahsı mevzuubahs ettik. Esasen İ. Hâmiyi tanımayız. Başka cihetlerde belki kendisine hürmet edebileceğimiz bu zata karşı tarih cephesi hususunda da aynı muameleyi yapmak, ilim namına doğru değildir, dedikten sonra esas mevzua intikal edebiliriz.

I — Evvelâ, «Tenkit makalesinde iddia edildiği gibi ben Osmanlı neslinin ilk olarak benim tarafımdan tetkik edildiğini söylemedim» deniliyor. Bu hususta İ. Hâmi tarafından her halde dalgın bir halde yazılan ve dikkatle okunmayan şu bilâpervaz ve küstahane ibareyi Türklükteki makalesinden buraya aynen dercetmekle iktifa edeceğim: «Halbuki Osmancık, Osman Gazi, yahut Kara Osman ne sultandır, ne handır ne Kayı aşireti reîsidir, ne de Süleyman Şah İbni Kayaalp İbni Kızıloğa sülâlesine mensuptur. Tarihî bir hakikati tefsri için asırdide bir ta-

12 MAYIS 2015

TAHLİL ve TENKİT :

Osman Gazinin Neseb ve Hüviyeti

YAZAN

H. Adnan Eriz

Türklük mecmuasının 3 ncü sayısında İsmail Hâmi Danişmend tarafından «Osman Gazinin neseb ve hüviyeti» başlığı altında bir makale neşredildi. Bu makalede Osmanlı imparatorluğunun mebadisi ve Osman Gazi hakkında gayet indî mütalâalar serdedilmekte, ayrıca tarihî hakikatlerin tahrifine teşebbüs edilmektedir. Hiç bir suretle tenkide lâyıq olmıyan bu yazının, ehemmiyetli olduğu kadar millî bir meseleyi çok yanlış bir şekilde mevzuubahs etmesi, bizi bu satırları yazmaya mecbur etti. Maksadımız, yazının hakikî kıymetini meydana koymaktan ibarettir.

Her şeyden evvel işaret edelim ki muharrir, Osmanın nesebi meselesini ilk olarak bizzat kendisinin tetkik ettiğine zahip oluyor. Halbuki Paul Wittek, J. H.

Yarın dalgalanacak istiklâlin bayrağı,
Saadetten titrerken Türklerin altın dağı,
Unutmayın, her sabah, doğan güneş kanlıdır,
Dağlar savaş günündenberi ki dumanlıdır...
Unutmayın, her sabah, Doğan güneş kanlıdır,
Dağlar savaş gününden beri ki dumanlıdır,...
Unutmayın ki vücut elbet toprak olacak,
Bir tek ruhumuz var ki gerilere kalacak.
Ebedî sır gizlenmiş, duruyor avucumda,
O sırrı göklerde de taşırım baş ucumda:
Savaş! Zafer! Ebedî olabilmek imanı,
İşte bu sır yarattı, binlerce kahramanı...
Ey! Adsız, hergün güneş gibi doğupta, batıyorsun,
Sevin, ebediyetler içinde yatıyorsun.

Ceyhun Atuf Kansu

Kramers («Wer War Osman? » AO. VI 242 müth. ; Encyclopedie de l'Islam. III 1074 - 1076) W.L. Langer ve R.P. Blake (The Rise of the Ottoman. Turks and its historical background; American Hist. Review 1932 s. 496 müt.) bu meseleye ilmî bir surette temas etmişlerdi. Muharririn, mütearife halini alan bir çok hususaattan veya onları kendilerinin bir keşfi gibi ileri sürmesi neticesini veren bu mühim tetkiklere bigâneliğini kaydettikten sonra hiç bir ilmî selâhiyete istinat etmeyen satırların tenkidine girişebiliriz.

1) Aşağıda yanlışlığını bütün vuzuhile ortaya atacağımız bir mukaddemeden sonra s. 208 de «İstanbulun fethinden evvel Osmanlı tarihi zaptedilmemiştir. Zaptedilmiş bile olsa her halde ortada bu ilk vesikalardan hiç bir eser kalmamıştır» denilmektedir. Bu mütalâa tamamile yanlış ve âmiyanedir. Çünkü :

a) Orhanın imamının oğlu olan Yahşi Fakih'in Yıldırım Bayezide kadar geçen vukuatı muhtevi bir « menakibi Âli Osman » yazdığı ve Âşık paşazadenin bundan nakillerde bulunduğu sabittir. (Bu hususta Âşık Paşazade s : 84 e bak) Âşık Paşazadeyi bile görmeyen muharririn, bu hususu kaydeden M. Tahir (O. Müellifleri C: 3 s. 163) ve F. Babingerin (Die Geschichtscreiber der Osmanen und ihre Werke s. 10) izahatından dahi haberdar olmıyacağı tabiidir. Ayrıca ilâve edelim ki Kâtip Çelebi Keşfüz-zünun I, 218 de Âşık Paşazade tarihin-

12 MAYIS 2003

Unvan alabilmek amacıyla rüşvet teklif edenler de vardı. Emîrlîğîn başına geçmek için rüşvet veren vassallar da bulunmaktaydı. Dedikoduları önlemek amacıyla da rüşvet veriliyordu. Kudretle yöneticiler bir bahaneyle rüşvet isteyebiliyordu.

Bir tahsildar Oğuzlar'dan rüşvet alacağını ümit etmiş, ancak bu rüşvet verilmemiş ve onların mücadelesi Sultan Sencer'in esir edilmesiyle son bulmuştu (1153). Böylece bir tahsildarın Oğuzlar'dan rüşvet almak istemesi belki de Büyük Selçuklu Devleti'nin yıkılmasına sebep olayların başlangıcı olmuştu.

Tespit ettiğimiz olaylar bakarsak kaynaklarda zikredilen rüşvet teklifleri genelde Selçuklu toplumunun üst kademeler; sultanlar, eşleri, vezirler ve komutanlar ile ilgilidir. Alt derecedeki görevliler için örnek çok azdır. Bu tip görevlilerde kaynaklara aksetmeyen rüşvet olaylarına karışmış olmalıdırlar. Özellikle devletlerin çöküş dönemlerinde rüşvet olayları muhakkak çoğalmıştır. Ancak bunları tespit etmek, kaynaklarda zikredilmediği sürece oldukça zordur.

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

Belleteri, c. 71 / sayı: 261, Ankara-2007, s. 479-536.

D-137

Osman (1) (150057)

OSMANLI BEYLİĞİ'NİN KURUCUSU OSMAN BEG

HALİL İNALCIK

Osmanlı Beyliği'nin ve hanedanın kurucusu, Fahrüddin Osman Beg'in ölümünde (1324) beylik, Eskişehir ile Bursa ovası arasındaki toprakları içeriyor ve beylik kuvvetleri Bizans'a ait Bitinya'nın iki önemli merkezi İznik ve Bursa'yı abluka altında tutuyordu. Osman ve beyliğin kuruluşu sürecini, Batı Anadolu'da kurulan diğer beylikler ve Anadolu Selçuklu devleti ve medeniyeti çerçevesinde incelemek gerekir.

Selçuklu devletinin Bizans'a karşı *Uc* emirlikleri; Denizli, Karahisar (Afyon), Ankara ve Kastamoni merkez olarak dört serhad (*Uc*) emîrülümerâhğî olarak örgütlenmişti. Bizans'a karşı kuzeyde Kastamoni-Eflani kesiminde Emîr Hüsâmeddîn Çoban, orta-kol'da Ankara merkezinde Emîr Kızıl Bey bulunuyordu. *Sipehsâlâr* (komutan) unvanile anılan *Uc* emîrleri, Selçuk devletinin (sultanın seçimi gibi) önemli kararlarında etkin oluyordu (İbn Bîbî). Mogol baskısı (1243-1300) altında Selçuklu *Uc*'lerinde büyük Türkmen kitleleri yığılmış (Abulfidâ: 200,000 çadır); Bizans topraklarına akınlar ziyadesiyle artmış bulunuyordu. Bu akınları örgütleyen askerî deneyimli *sübaşılar* (*sü*=asker), alp-gâzîler, Selçuklu *Uc* merkezlerinden geliyordu. Bu akınlar sonucu, Bizans toprakları üzerinde ikinci halka *Uc* beylikleri kurulmaya başladı. XIII. yüzyıl ikinci yarısında bu beyliklerin en güçlüsü, Kütahya havalisini feth eden Germiyanlılardı. Germiyan beyinin *sübaşıları* tarafından (Eflâkî ve Yazıcızâde) Batı Anadolu'da, 1300 tarihlerine doğru Ege denizine kadar Bizans topraklarında fetihler sonucu üçüncü halka Anadolu beylikleri kuruldu. Sultan-Öyüğü (Osmanlı döneminde Sultan-Önü)-Eskişehir bölgesinde, *Uc*'un en ileri hattında, Söğüt'te Ertuğrul idaresinde bir Türkmen boyu yerleşmişti.

Osman'ın babası Ertuğrul'a bağlı aşiretin bu *Uc* bölgesine nasıl, ne zaman geldiği hakkındaki rivâyet (Aşp., I. Bâb; Neşri, I, 50-70; İdris-Sa'deddin, I, 12-18) belirsiz ve yanlış hatıralar içerir. Neşri'deki bir kayıt (I, 60) ilginçtir: Ertuğrul, aşiretiyle tâ Sürmeli-Çukur'a (Aras vadisi) kadar Anadolu ve Azerbaycan'da dolaştıktan sonra "gelip Engüri'ye karîb Karacadağ'a nüzül ettiler" (Bugün Ankara güneyinde Karacadağ [1735 m] eteğinde tipik

Hasan, Ede-Bali's nephew. He tells us⁶³ that in 1326, in a campaign against Atranos (Adranoz) and Bursa Orkhan wanted to have Ede-Bali's son Shaykh Mahmūd and Akhi Hasan with him. In general, army commanders believed that the presence of such popular dervishes in the army heightened the *ghazā* zeal among their men.⁶⁴ Aşp. tells us that when the *Tekvur* of Bursa surrendered the city, Akhi Hasan was the first to climb on top of the main tower on the walls. Upon 'Oşmān Beg's death Akhi Hasan is shown to have played a crucial role at the succession.⁶⁵ 'Oşmān's two sons, Orkhan and his brother 'Alā al-Dīn, coming together in Hasan's convent, deliberated, in the presence of the dervishes ('*azizler*), on the matter. Orkhan had the advantage of having led the *ghāzis* in various campaigns under 'Oşmān and of being the patron of the *Wafā'i* dervishes. Later, upon the surrender of Nicaea "Hādji (Akhi ?) Hasan whose grand father was a disciple of Ede-Bali" was appointed as the shaykh of the first '*imāret* founded in the city by Orkhan. Aşp. testifies⁶⁶ that down to his time Hasan's descendants kept the trust of this hospice in their possession. In all this, Aşp. takes pains to underline that after Ede-Bali it was Akhi Hasan, his nephew and disciple, who possessed an out-standing position vis-à-vis the Ottoman ruler.

The 'Ashik Pasha tradition remained paramount with the Ottoman Sultans in the following centuries. According to Topçular Kâtibi⁶⁷, during the campaign of 1630 the standard of 'Ashik Pasha was taken along with that of Ayyüb Anşâri to the field of action.

Bilkent University, Ankara

Edited by
Colin Heywood and Colin Imber
Studies in Ottoman History in Honour
of Professor V. L. Ménage. Istanbul-1994
s. 157-163. DN: 40200.

Cemal KAFADAR

'OŞMĀN BEG AND HIS UNCLE: MURDER IN THE FAMILY?'

While the Ottoman chronicler tradition should be treated with extreme caution, we cannot overlook the fact that it contains some of the precious few things we have on early Ottoman history. Rather than dismissing it, we ought to venture boldly into the wrinkled space of its textual intricacies, compare variants in detail, focus on choice of stories, words, and even of spelling if promising, and try to ascertain what if anything these may reveal of early Ottoman realities. This is a road filled with traps and there are bound to be a few deadends or some wrong paths taken. And most of what one can say in the end will remain hypothetical, but is it not even less rewarding to give up on this task? One does at least have the guidance of a scholars' scholar like V. L. Ménage through the maze of early Ottoman historiography.

Take the fascinating case of 'Oşmān's (d. 1324) competition with his uncle Dündar, for instance. It is related in Neşri's *Cihānnumā* (first recension completed before 1493), but missing in all of the known earlier chronicles, that

*The following abbreviations are used in the article and in the notes:

- Apz 'Ashikpaşazāde (Ahmed 'Ashik).
Apz/GieseApz, *Die altosmanische Chronik des 'Ashikpaşazāde*, ed F. Giese (Leipzig, 1929).
- Apz/AtsızApz, *Tevārīh-i Âl-i Osman*, ed. Ç. N. Atsız (Istanbul, 1947).
- Ne/Mz Neşri, *Cihānnumā: Die altosmanische Chronik des Mevlāna Mehmed Neschri* (=codex Menzel), facs. pub. Fr. Taeschner (Leipzig, 1951).
- Ne/KU Neşri, *Kitāb-i Cihan-numā*, eds. M.A. Köymen and F.R. Unat, 2 vols. (Ankara, 1949-57).
- YF-Apz Those parts of the chronicle of Apz that rely on the *Menākib* of Yahşi Fakih (See V.L. Ménage, "The Menākib of Yakhshi Faqih," *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 26 (1963): 50-54 ; E. Zachariadou, "Yahshi Fakih and Menakib," forthcoming in the Proceedings of the Turkish Historical Association Congress of 1987; and the forthcoming edition of the YF-Apz text by this author).

⁶³ Atsız ed. 110.

⁶⁴ See H. Inalcik, "Istanbul: An Islamic City," *Journal of Islamic Studies*, I (1990) 1-4.

⁶⁵ Atsız ed. 115.

⁶⁶ *Ibid.*, 119, 120.

⁶⁷ MS, Staatsbibliothek, Vienna, 338 b.

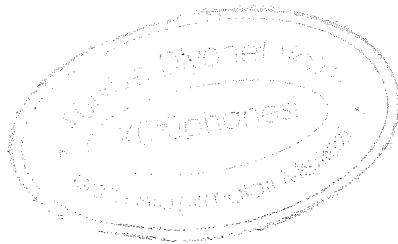
17 HAZİRAN 1996

17 AGU 2008

discover the obvious or to waste his time and skills for the historically exceptional and irrelevant²⁵.

Beyond its immediate value as a source for Ottoman material culture Mehmed Âşık's travelogue provides some insights into how an Ottoman viewed his world, with what his mind was occupied, which values were important for him. And of course it is simply attractive as it puts flesh to the bones of our knowledge of Ottoman thinking.

Archiv Orientalni, Supplementa VIII. (1998): Essays on Ottoman Civilization [Proceedings of the XIIth Congress of the Comité International d'Etudes Pre-Ottomanes et Ottomanes (CIEPO), Praha 1996], Praha 1998, pp. 155-166. D.2522

²⁵ C. Ginzburg: *Der Käse und die Würmer*, Berlin 1990, 18 after an expression of F. Diaz.

OSMAN, BITHYNIA AND THE SOURCES

Keith Hopwood

Recent studies of the Ottoman beğlik by Colin Imber and Elizabeth Zachariadou have vastly enlarged our understanding of the rise of the Ottoman state. Yet both major works begin at an approximate date of 1300¹ and accept as their first 'factual' event the battle of the Bapheus, now generally agreed to have occurred on 27 July 1301²: the moment when a recognisably Ottoman force confronted a Byzantine army. We are left to consider, however, how the Turks of Osman came into a position not only to merit a Byzantine reaction, but also how they were able to beat the forces under Mouzalon decisively.

Before 1300, we rely for our information on one notice in Pachymeres, and that mention is the introduction to the episode of Mouzalon's expedition³. Osman (in the form Atman)⁴ is only introduced as leader of the Turks at Bapheus. Otherwise we are forced to use Turkish narrative sources, concerning which a recent study has pronounced: "sulle origine dello stato ottomano le fonti turche presentano un insieme di notizie credibile e notizie fantastiche"⁵. At least Aldo Gallotta's approach implies the possibility of separating the the credible from the fantastic. On the other hand, Colin Imber has stated:

"Clearly, none of the theories of Ottoman origins, ancient or modern, is feasible. Equally, almost all the traditional tales of Osman Gazi are fictitious. The best thing that a modern historian can do is to admit frankly that the earliest history of the Ottomans is a black hole. Any attempt to fill this hole will result simply in the creation of more fables."⁶

The use of the extant Turkish chronicles is clearly ruled out of court by this new school of early Ottoman historiography.

¹ Imber (1990), Zachariadou (1993).

² For the date, see İnalcık (1993), 96-7.

³ Bekker (1835), pp. 326-7.

⁴ On Osman/Ατμαν as name or title, see Bazin (1979-80).

⁵ Gallotta (1993), p. 41.

⁶ Imber (1993), p. 75.

archaïques en proportion de l'éloignement d'Istanbul. Les traits archaïques les plus marquants sautent aux yeux en Anatolie de l'Est et en Roumélie de l'Ouest (en Bulgarie occidentale et en Macédoine ex-Yougoslave), reflétant fidèlement un phénomène bien connu dans l'évolution des langues, à savoir que les zones marginales du territoire linguistique représentent toujours un ancien stade de l'évolution linguistique.

Tout est la conséquence évidente de l'évolution territoriale du pouvoir ottoman et des facteurs économiques et culturels qui en ont résulté. Le fait historique que la réalisation de la nouvelle unité politique de l'Anatolie est devenu liée à un centre occidental, plus exactement à une force militaire et politique, qui dans la formation de ses plans et de ses actions a accordé une préférence à l'orientation vers l'Ouest, notamment vers les Balkans, et Istanbul a déterminé la future direction de l'évolution territoriale de la langue turque. Le grand aiguillage des changements qui ont initié et déterminé le développement de la langue turque est lié à la période de la naissance du pouvoir ottoman, et ainsi au siècle dont l'histoire est le sujet de notre symposium.

Edit: Elizabeth Zachariadou, *The Ottoman Emirate 1300-1389: Halcyon Days in Crete I a Symposium Held in Rethymnon 11-13 January 1991, Rethymnon 1993. pp.67-76 .ISAM 149337.*

05 JUN 2007
 THE LEGEND OF OSMAN GAZI → 150057

Colin IMBER

All modern accounts of the foundation of the Ottoman Empire and the reign of Osman I still rely very largely on the earliest Ottoman sources: the *Anonymous Chronicles* and the *Histories* of Oruç and Aşıkpaşazade. The various recensions of Oruç and of the *Anonymous Chronicles* are very similar to one another and obviously derive from an original text, no longer extant, dating from 1422 or very shortly afterwards. Aşıkpaşazade's *History*, including his account of the reign of Osman I, is much longer and more detailed, but still makes use of the same material as is found in the Anonymous/Oruç texts. The modern tendency has been to accept all this material as being in essence, if not in detail, true. Modern historians still, for example, accept Aşıkpaşazade's stories of Osman's "companion" Köse Mihal, his "general" Turgut Alp, and his "son" Alaeddin Pasha, as historically accurate. The plain fact is, however, that almost none of the material in these texts is even remotely historical, and that to discover this, one usually has to look no further than the texts themselves. The figure of Köse Mihal, best developed in Aşıkpaşazade's *History*, provides a good example.

This character's first appearance in Ottoman literature is in the earliest recension of Oruç's *History*, dating probably from 1467. This is the story of how the Prophet appeared to Mihal –not yet Köse Mihal– in a dream and directed him to join Osman.¹ This motif of conversion in a dream is a topos of popular Islamic literature,² and as such does not inspire confidence in Oruç's tale as an accurate historical record. The passage is also an interpolation unskillfully inserted into the redactor's base-text. The question then is why did the redactor –evidently Oruç himself– choose to add this passage to his narrative. The answer is fairly obvious. A comparison between the Anonymous texts and the Oruç texts shows that the former have a number of tales set in Anatolia (such as the infidel-chopping dervish who captured Yalova single-handed),³ which are absent from the latter.

1. This passage is discussed in V.L. MÉNAGE, *On the recensions of Oruç's "History of the Ottomans"*, *BSOAS*, 30 (1967) 314-322.

2. For a discussion of another legend where this motif appears, see P. WITTEK, *The taking of Aydos Castle, a ghazi legend transformed*, in: G. MAKDISI (ed.), *Arabic and Islamic Studies in Honour of Hamilton A.R. Gibb*, (1965) p. 662-672.

3. GIESE, *Chroniken*, v. I, p. 11.

Edit: Elizabeth Zachariadou, *The Ottoman Emirate 1300-1389: Halcyon Days in Crete I a Symposium Held in Rethymnon 11-13 January 1991*, Rethymnon 1993. pp. 77-100 .İSAM 149337.

05 JUN 2007

OSMÂN GHÂZÎ'S SIEGE OF NICAËA
AND THE BATTLE OF BAPHEUS

Halil İNALCIK

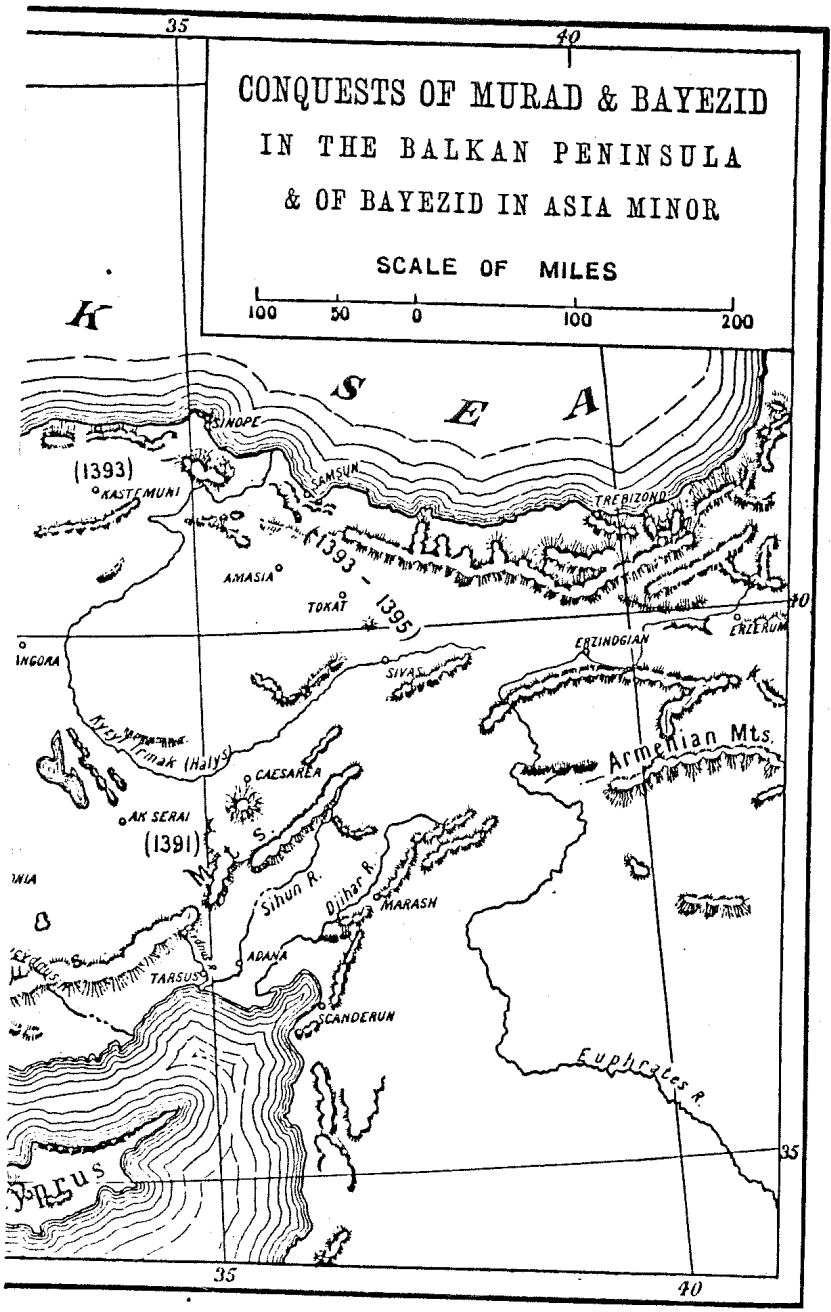
Osman Gazi → 150057

During the period 1075-1086 Nicaea became the capital city of the Seldjukid ruler Süleymānshāh I, founder of the Seldjukid Sultanate of Anatolia.¹ Lost to the Byzantines as a result of the siege by the crusaders from the West in 1097, its reconquest remained a constant concern for the Seldjukids. Seldjukid rule was restored in Nicaea in 1105, but the city was lost again in ca. 1147 to the Byzantines.

The dry Eskişehir plain where the Turcomans were pushed back now became a frontier between Byzantines and Seldjukids. Pastoral Turcomans needed the hilly country with good mountain pasturelands beyond the borderline and quite often penetrated with their herds into Byzantine territory. Against them Emperor Manuel I Comnenus (1143-1180) built or reinforced fortresses on the border, including Karaca-Hisar on a mound just three kilometres from Eskişehir. However,

1. O. TURAN, *IA* (1967), s.v. "Süleyman-Şah I"; VRYONIS, *Decline*, p. 96-142; CAHEN, *Turquie Pré-ottomane*, p. 13-15; ALI SEVİM, *Anadolu Fatihî Kutalmışoğlu Süleymanşah*, (Ankara TTK 1990); Süleymānshāh I conquered Nicaea in 1075 and made it the capital city of the Seldjukid Sultanate in Anatolia. The Emperor Alexios Komnenos recognized his possession of Nicaea with the treaty of Dragos-Creek (near Maltepe) in 1081. Upon Süleymānshāh's death in June 1086 (see ALI SEVİM, *op. cit.*, p. 37-39) the Seldjukid Sultan Melikşāh sent his general Porsuk, and then Bozan to take possession of the city. Abu'l Kasim, lieutenant of Süleymānshāh at Iznik, approached the emperor to be able to resist the Seldjukid emirs until he was put to death by Bozan in 1087. It is to be noted that Abu'l Kasim is credited with having conquered Nicomedia (Izmit) before he died. TURAN, *op. cit.*, p. 217-218, asserts that the state Süleymānshāh founded gave rise among the Turcomans in this part of Anatolia to a tradition of the "frontier state of the ghazis". The claim in the early Ottoman traditions that Süleymānshāh was the ancestor of 'Osmān Ghāzī may be taken as evidence of such an enduring tradition over centuries. However ENVERİ, *Düsturname*, ed. M. H. YINANÇ, (Istanbul 1928) p. 6-8, 78, correcting the error on the basis of better sources, recognises Süleymānshāh as the son of Kutalmış and gives a different genealogy for 'Osmān's ancestors. What is important here is that the re-conquest of Nicaea and revival of the Turkish-Muslim state of Iznik must have become the ultimate ambition among the Turcomans settled in this area. On the Seldjukid presence in Nicaea in general, see VRYONIS, *Decline*, p. 31-36, 52-58, 112-116, 146-155.

THE FOUNDATION OF THE OTTOMAN EMPIRE

A HISTORY OF THE OSMANLIS UP TO
THE DEATH OF BAYEZID I
(1300-1403)

BY
HERBERT ADAMS GIBBONS, PH.D.
SOMETIME FELLOW OF PRINCETON UNIVERSITY

ROBERT COLLEGE
LIBRARY
APR. 1921
CONSTANTINOPLE

n 956.101
G 35 f
Bogazici Univ. Kutup.

OXFORD
AT THE CLARENDON PRESS
1916

Gibbons H.A.
Osman Bey 11-53
Orhan Bey 54-109
Murad I 110-179
Bayezid I 180-262

25 EKİM 1995

1085

Les débuts :
Osmân et Orkhân

par Irène BELDICEANU

Une épaisse brume enveloppe les débuts de l'Etat ottoman. Celui qui a donné son nom à la dynastie, Osmân, n'entre sur la scène de l'Histoire qu'à l'occasion de la bataille de Bapheus (1302), rapportée par un contemporain, l'historien Pachymère. Nous savons que son père s'appelait Ertoghrul, puisqu'on a trouvé une monnaie frappée au nom d'Osmân, fils d'Ertoghrul, et qu'un registre ottoman du milieu du xve siècle mentionne un legs pieux fondé pour le salut de son âme à Sögüt (Söyüt), une bourgade où l'on peut encore visiter sa tombe. Pour le reste, il faut laisser parler la légende.

FAITS ET LÉGENDES

Au xve siècle, le chroniqueur turc 'Achikpachazâde admet lui-même qu'il existe plusieurs versions des débuts de l'Etat ottoman. Il donne cependant la préférence au récit que nous résumerons ici et qui est répété, à quelques détails près, par des chroniques postérieures.

De la naissance de l'État ottoman à 1302

Ertoghrul — à une époque qui n'est pas précisée — se rend en Asie Mineure avec son père Süleymân Châh et ses deux frères, Sunkur Tekin et Gündoghdu. Ils y séjournent plusieurs années, puis décident de retourner dans leur pays d'origine. Süleymân Châh se noie en voulant traverser l'Euphrate. Les deux frères continuent leur chemin vers le Turkestan, tandis qu'Ertoghrul reste en Anatolie avec quatre cents tentes. Puis Ertoghrul envoie son fils Saru Yatî auprès du nouveau sultan seldjoukide Alâeddîn — la chronique ne précise pas lequel parmi les trois

Robert MANTRAN

HISTOIRE DE L'EMPIRE

OTTOMAN, 1989 (Paris), s. 15-35.

A. KAVAS ktp.

05 EYLUL 1998

THE AMERICAN RESEARCH INSTITUTE IN TURKEY

Cordially Invites You

to Attend a Lecture by

PROF. COLIN IMBER

Dept. of Middle Eastern Studies
University of Manchester

on

“The Legend of Osman Gazi”

at 6:30 p.m. on Thursday, March 3

at the Institute

Please reserve space by calling the Institute at 261 4019.
The lecture will be followed by a reception.

A.R.I.T.
Serencebey Yok. 61-63, D. 11
Beşiktaş, Istanbul

OŠKI

Deesis relief from the south pastophory at Oški, 963–973. Christ is flanked by the Virgin and John the Baptist, with Bagrat, duke of dukes, at far left and David of Tao at far right. PHOTO: WACHTANG DJOBADZE

trans. (1951, 2nd ed. 1971); Aslak Liestøl, ed., *Osebergfunnet* (1958); Thorleif Sjøvold, *The Oseberg Find and the Other Viking Ship Finds*, Mary Fjeld, trans. (1959).

SIDNEY L. COHEN

[See also *Ships and Shipbuilding, Northern European; Viking Art.*]

OŠKI. Formerly an important medieval monastic center in the southern Georgian province of Tao-Klarjet^ci (now in northeastern Turkey). It contains the remains of a bishop's palace, a seminary, a refectory (*trapeza*), and a scriptorium where numerous manuscripts were copied and illustrated, including a Bible copied in 978 that is preserved in the monastery of Iviron on Mt. Athos. Among the churches, the most outstanding is the cathedral built from 963 to 973 by the Georgian kings Bagrat, duke of dukes (*d.* 966), and his brother David of Tao (*d.* 1001). The church is a central-plan domed triconch in which the dome is supported by four free-standing piers. The cathedral is unusually large (interior: length, 133.5 feet [40.7 meters]; width, 88.6 feet [27 meters]; height, 112.2 feet [34.2 meters]; diameter of the dome, 29.5 feet [9 meters]) and contains such innovations as arcades, triangular niches, and a variety of sculptures and decorative vegetal motifs. The cathedral abounds with historical inscriptions. One of them,

on the tympanum of the southern porch, discloses unique information pertaining to the cost of its construction and the donors' names.

BIBLIOGRAPHY

Wachtang Djobadze, "The Donor Reliefs and the Date of the Church at Oški," in *Byzantinische Zeitschrift*, 69 (1976), and "The Georgian Churches of Tao-Klarjet^ci: Construction Methods and Materials," in *Oriens christianus*, 62 (1978); Euthynius Takaishvili, *Arkheologicheskaja ekspeditsia 1917 go goda v iuzhnye provintsii Gruzii* (1952), 45–67, and (Georgian ed., 1960) 32–58.

WACHTANG DJOBADZE

[See also *David of Tao; Georgian Art and Architecture.*]

OSMAN I (*ca.* 1254–*ca.* 1326), Turkoman chieftain and founder of the Ottoman (Osmanli) dynasty. Little is certain concerning the origins of the Ottoman house; in particular, the coming of Osman's forebears to Anatolia is lost in the chaos of Turkoman migrations from Central Asia. In the initial years after the Byzantine defeat at Manzikert (1071), Turkoman nomads occupied almost all of Anatolia. The border was subsequently restored to central Anatolia, and the loss of their European holdings and their capital during the Fourth Crusade (1204) made the Byzantines more solicitous of their Asian territories. The centralized state of the Seljuks of Rum at Ikonion (Konya), seeking to

practices. For example, polygamy was practiced well into the Soviet period among both Christian and Muslim Ossetians, and both groups appear to have been relatively casual in practicing their respective faiths. This syncretic blend has resulted in a curiously unique and distinct Ossetian culture. In addition to adopting many beliefs of the local Caucasian peoples among whom they lived, including the Balkars, Ingush, Kabardinians, and Georgians, the Digors and other Ossetians also maintain fragments of the ancient cultural practices of their nomadic ancestors, the Alans.

The Ossetians are considered to be descendants of the ancient Scythian and Sarmatian tribes who inhabited the steppe region north of the Black Sea. In the fourth century A.D., the Alans, descendants of these tribes, were forced southward from their steppe homelands by more powerful nomadic tribes, including the Huns and the Mongols. Although they generally maintained their nomadic way of life, the Alans formed a loosely structured state called Alania in the foothills and mountain valleys between the upper Kuban River and the Darial Gorge of the Caucasus. Strong ties were established between Alania and the Byzantine Empire, and, in the 10th century, Christianity became the official religion of Alania [see further, ALĀN].

Following the Mongol invasions of the 13th century, the Alans scattered. One group migrated to what is now Hungary and parts of western Europe; another followed the Huns to China. The Alans who remained in the Caucasus region moved deeper into the mountain valleys and on to the southern slopes of the mountain range, abandoning their nomadic way of life for the more sedentary Caucasian life style of stock raising and agriculture. After intermarrying and culturally mixing with the local Caucasian peoples, the Alans re-emerged three centuries later as a distinct ethnic group now known as the Ossetians.

The Ossetic language is the only survivor of the northeastern branch of Iranian languages, also known as Scythian. Ossetic is divided into two main dialects: "eastern" or Iron and "western" or Digor. Among the Digor Ossetians, a form of Ossetic developed incorporating linguistic elements from Kabardinian (Circassian), a Caucasian language. Many archaic linguistic terms and structures that no longer exist in Iron or Tuallag Ossetic were preserved in Digor. Iron and Tuallag are more heavily influenced by the Russian and Georgian languages, respectively. In the late 19th century a distinct Digor literary language was created, which used Arabic characters. At the same time, the Iron dialect was written in the Cyrillic alphabet and Tuallag in the Georgian alphabet. In 1923, all dialects of Ossetic were changed to the Latin alphabet, and in 1939, the Digor literary language was abolished and replaced by standard literary Iron, which again used the Cyrillic alphabet.

In 1944 the Digor were deported to Central Asia along with other Muslim peoples of the North Caucasus. In the late 1950s, the survivors of the deportations were permitted to return to homelands in the North Caucasus, and the Digor were resettled more or less in their traditional territories in the Digor Valley and the foothills of western North Ossetia, along the border of Kabarda. Today, the Digors live primarily by animal husbandry, settled agriculture, and many work in the nickel mining industry of North Ossetia. There are no major cities in the Digor region of North Ossetia and the Digor remain less urbanised than their Christian Iron neighbours and kinsmen.

Bibliography: R. Wixman, *Language aspects of*

ethnic patterns and processes in the North Caucasus, University of Chicago, Department of Geography Series, no. 191, 1980; idem, *The peoples of the USSR. An ethnographic handbook*. Armonk, N.Y. 1988; S. A. Shuiskii, *Ossetians, in Muslim peoples: a world ethnographic survey*, ii, ed. R.V. Weekes, second edition, Westport, Conn. 1984; *Osetini, in Narodī Kavkaza*, ii, Moscow 1956; T. Trilati, *Literature on Ossetia and the Ossetians*, in *Caucasian Review*, no. 6 (1958). See also *The modern encyclopedia of Russian and Soviet history*, ed. J.L. Wiczyński, xxvi, Gulf Breeze, Fla. 1982; *Atlas Cevoro-Osetinskaya ASSR*, Moscow 1967. (NANCY E. LEEPER)

OSTĀDSĪS [see USTĀDHŚĪS].

'OTHMĀN, AL-I 'OTHMĀN [see 'OTHMĀNLĪ].

'OTHMĀN I, eponymous founder of the Ottoman dynasty. It is impossible to establish the dates of his birth or of his accession to sovereignty. He was active during the first quarter of the 8th/14th century, and Ottoman tradition asserts that he died shortly after his son Orkhan's [q.v.] conquest of Bursa (on 6 April 1326. For this date, see P. Schreiner, *Die Byzantinischen Kleinchroniken*, ii, Vienna 1977, 231). However, this story which makes a son assume leadership already during his father's lifetime, may have originated in the early 9th/15th century simply as an ideal model of succession to contrast with the contemporary practice of succession by fratricide. A *wakfiyya* of 'Othmān's son Orkhan, dated Rabi' I 724/March 1324 (Ī.H. Uzunçarşılı, *Gazi Orhan Bey vakfiyesi*, in *Belleten*, v/19 [1941], 277-88) already bears Orkhan's *tughra* [q.v.], suggesting—but by no means proving—that he had succeeded to full sovereignty by this date. In which case, 'Othmān's death should perhaps be placed before March 1324. (For an argument in favour of 724/1324 as the date of Orkhan's succession, see Ī.H. Uzunçarşılı, *Gazi Orhan Beğın hükümdar olduğu tarihi*, in *Belleten*, ix/33 [1945], 207-11.)

'Othmān's origins are unknown. However, Turkish sources beginning with the *Iskender-nâme* (ca. 1400) of Aḥmedi [q.v.] (ed. İsmail Ünver, Ankara 1983, 65b) are unanimous in naming his father as Ertoghrol [q.v.], and a silver coin stamped on the obverse and reverse "Struck (by) 'Othmān son of Ertoghrol" supports this claim (Ī. Artuk, *Osmanlı beyliğinin kurucusu Osman Gaziye ait sikke*, in *1st International Congress on the Social and Economic History of Turkey. Papers*, Ankara [1983], 27-33). The names of 'Othmān's children, apart from Orkhan, are also known, as they appear as witnesses to Orkhan's *wakfiyya* of 724/1324. They are Çoban, Ḥamid, Melik, Pazarlu and Faṭma Khātūn. The Malkhatun daughter of 'Ömer Beg, whose name also appears as a witness to the same document, may have been 'Othmān's wife. Ottoman tradition from 'Ashik-pasha-zāde [q.v.] onwards name his wife as Malkhun, daughter of the legendary dervish Edebalı. Neshri [q.v.], however, while taking over 'Ashik-pasha-zāde's tale of 'Othmān's marriage, adds a separate anecdote about 'Othmān's love-affair with a lady called Malkhatun (ed. F. Taeschner, *Gihānnumā. Die altosmanische Chronik des Mevlānā Mehemmed Neshri*, i. Text of Codex Menzel, Leipzig 1951, 24. The copyist of the Manisa ms. renders this name as Malkhun Khātūn. See Taeschner, *Gihānnumā*, ii. Text of Codex Manisa 1373, Leipzig 1955, 29). These tales may conceivably represent folk-memories of a real Malkhatun, a wife of the historical 'Othmān.

The *Anonymous chronicles* (ed. F. Giese, *Die Altosmanischen Anonymen Chroniken*, Breslau 1922, 7) and Oruč (Oruč b. 'Adil, ed. F. Babinger, *Tevārikh-i Āl-i 'Othmān*, Hanover 1925, 12, 15-16) attribute only

KASIM 1993

50059

SMAN (I)

It is not possible, within a short compass, to do justice to the range and richness of the information set forth in this volume. Professor Cahen has synthesized here the knowledge that he has acquired from patient research extending over a long term of years. Scholars interested in Asia Minor will perhaps wish to elucidate here and there a fact or an interpretation—but, as Professor Cahen has written in his preface, this book is 'a provisional synthesis, still incomplete in detail' (p. xvii). It is, however, beyond doubt that the scholar and the student alike will be grateful to Professor Cahen for this admirable survey of a complex and difficult subject.

V. J. PARRY

IRÈNE BELDICEANU-STEINHERR: *Recherches sur les actes des règnes des Sultans Osman, Orkhan et Murād I.* (Societas Academica Dacoromana. Acta Historica, Tom. VII.) 280 pp. München: Rumänische Akademische Gesellschaft, 1967.

This substantial contribution to early Ottoman history consists of detailed commentaries on those documents so far published which belong—or purport to belong—to the reigns of the first three Ottoman rulers. Dr. Beldiceanu has harvested 51; 35 are from Feridūn's *Munsha'āt al-salātīn*, and the rest have been 'published' in widely-varying fashion—from the clear facsimile reproduction of an original via smudgy and faint photographs (her decipherment of which is a triumph of patience) to the paraphrase of a late register-copy.

A few of the Feridūn documents had already been exposed as spurious; but the rest may now be definitively written off thanks to Dr. Beldiceanu's exhaustive analysis of their content, revealing anachronisms in the titlature employed and in the ostensible dates and addressees and demonstrating the unreliability of the historical 'facts' related in them. To nail these anyway suspect documents as forgeries is, as Dr. B. concedes, to some extent a work of supererogation, for hardly any modern scholar is likely to swallow them as authentic. Nevertheless, as she points out, they are of interest as demonstrating the view of fourteenth-century Ottoman history taken (or propagated) in the second half of the sixteenth century; and it is good to be brought nearer to the solution of the important question where in Feridūn the forgeries end and the authentic documents begin.

Comparing the data in Feridūn with the accounts of events in the published Ottoman

historical texts, Dr. Beldiceanu concludes that in general, in composing his forgeries, Feridūn 'n'a fait que suivre l'historiographie officielle de son temps', but suggests, in another context (p. 123), that he has preserved, perhaps from local tradition, 'maint fait, maint nom que l'historiographie a voué à l'oubli'. She seems not to have considered—what appears to me a promising line of investigation—that Feridūn's main (or perhaps only) source might have been Idrīs Bidlīsī's *Hashī bihišt*: Feridūn knew of, and no doubt admired, Idrīs's activities as epistolographer and stylist; Idrīs introduces each reign with a section on the contemporaries of the Ottoman ruler, which would provide Feridūn with the names of the appropriate addressees of the Ottoman letters; and Idrīs, like Feridūn, was concerned to dress up the relatively humble Ottoman beys of the fourteenth century in the garb of magnificent potentates.

Of the remaining 16 documents, one belongs to the reign of 'Osmān; eight belong, or purport to belong, to the reign of Orkhān; and seven to the reign of Murād I. Of these 16, 12 relate to the establishment or the recognition of *waqfs* (four of them being nos. 1-3 and 10 of the documents discussed by P. Wittek in his *WZKM* series): several of these survive only in late copies—one (no. 17) so late as the early twentieth century—in registers or *mejmu'as*. The remaining four are (1) the very odd 'original' of 749/1348 published as *Arşiv Kılavuzu*, I, 1 (adjudged 'dubious' by Dr. Beldiceanu); (2) Murād I's firman for the monastery of St. John Prodromos near Serres ('false'; but see now also Elizabeth A. Zachariadou, in *Südost-Forschungen*, xxviii, 1969); (3) Murād I's diploma of exemption for the successors of Seyyid Bizürg 'Alī (Kraclitz, in *TOEM*, no. 28, 244-6) ('false'); and (4) the trade-agreement of 1387 between Murād I and Genoa ('genuine'). Of the 51, only two documents are 'authentiques et originaux': Orkhān's *waqfnāmes* of 724/1324 and (?)762/1361 (both published by I. H. Uzunçarşılı, in *Belleten*, v, 19, 1941, 277-88, and xxvii, 107, 1963, 437-51 respectively).

In her meticulous commentaries, Dr. Beldiceanu has followed up every conceivable line which might throw light on the authenticity or spuriousness of the documents (her bibliography contains over 500 titles), and this has led her to tackle practically every one of the problems concerning the rise of the Ottoman state, its penetration into the Balkans, and its extension of its influence in Anatolia. This has brought her to several interesting conclusions (already prefigured in her important articles on the fall of Adrianople and the fall of Serres, in *Travaux et Mémoires* [of the Centre de Recherche d'Histoire et Civilisation Byzan-

1. Murad I (Osm. Padişahı)
2. Orkhan (Osm. Padişahı)
3. Münsifanlu's - Salātın (Feridun Beg)
4. Osman 2 (Osm. Padişahı)

عثمان نوریس، نوریس جدید ← نوریس

هنگامی که در اداره امور منطقه بتینیا (بورسه، بیله‌جک و ازمیت) سستی افتاد و نیز ارتباط امپراتوری روم شرقی با قسطنطنیه کم‌تر شد، عثمان‌غازی فرصت را غنیمت شمرد و به تصرف مناطق مرزی پرداخت. در شمال این مناطق، پسران او موریگ (که از سقاریه تا پافلاگونه رازیر سلطه خود داشتند) و در جنوب آن گرمیاتیان حکمرانی می‌کردند و اسکی شهر را که یحتمل تابع گرمیاتیان بود، یک حاکم مرزی اداره می‌کرد. در کوشش‌های عثمان‌غازی برای سیطره بر این نواحی، سرکردگان عشایر فرمانبردارش، مانند صامصا چاوش، کونور الپ، آچاق‌وجا، آیغوت الپ و غازی عبدالرحمان، در کنار او می‌جنگیدند. در این دوره در آسیای صغیر، دو مسلک مهم رایج بود، یکی اخگیری (اخی در ترکی به معنی جوانمردی و دست و دل‌باز است. اخگیری به تشکیلاتی متشکل از افرادی، مانند صاحبان صنایع دستی و کشاورزی، گفته می‌شد که دو هدف داخلی - کوشش برای افزایش تولید و ایجاد عشق به کار و نیز تربیت صنعتگران - و عمومی - دستگیری از نیازمندان و آموختن سوارکاری و جنگ‌آوری - داشتند) و دیگری بایگیری. شیخ‌آطه‌بالی/آده‌بالی از سران اخی‌ها بود و در محلی به نام ایت‌بورنی در نزدیکی اسکی شهر خانقاه داشت و در شمار بزرگان آن نواحی بود. برخی به اشتباه گفته‌اند که عثمان‌غازی، ملحون‌خاتون، دختر آطه‌بالی، را که در مصر تحصیل کرده بود، به همسری برگزید و از نفوذ اخی‌ها در پیشبرد نیات خود بهره‌مند شد. در تواریخ عثمانی آمده است که اورخان و علاءالدین، پسران عثمان‌غازی، از این زن متولد شده‌اند، اما در وقف‌نامه غازی‌اورخان (۷۲۴ ق) از او با نام مل‌خاتون دختر عمریگ یاد رفته است. پس می‌توان گفت که این زن دختر آطه‌بالی نبوده (به احتمال فراوان بالاخاتون نام دختر او است)، بلکه مادر علاءالدین بوده است. شاید عثمان دو زن با نام‌های مل‌خاتون و بالاخاتون داشته که یکی مادر اورخان و دیگری مادر علاءالدین بوده است. برخی از کتاب‌های تاریخ عثمانی به اشتباه آطه‌بالی را پدر بزرگ اورخان دانسته‌اند. به هر تقدیر، بزرگانی از اخی‌ها، مانند شیخ‌محمود غازی، شمس‌الدین اخی، پسرش حسن اخی و بعدها قوه‌خلیل (جندرلی)، در پایه‌ریزی حکومت عثمانی و گسترش آن خدمات فراوانی کردند. به گفته برخی منابع تاریخی، به فرمان مسعود دوم سلجوقی (۶۸۱ -

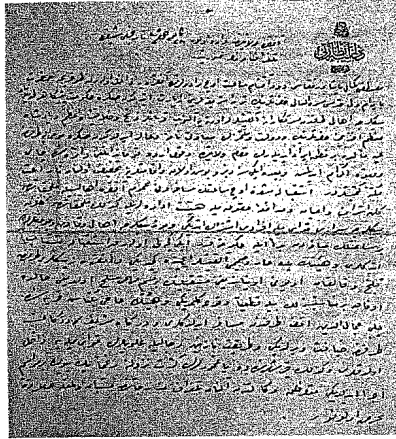
عثمان یکم (os.mân-eye.kom)/عثمان‌غازی/عثمان‌بیگ، فرزند ارطغرل، بنیادگذار دودمان پادشاهان عثمانی و نخستین پادشاه این امپراتوری (۶۹۹-۷۲۷ ق/۱۲۹۹-۱۳۲۶ م). در اواخر سده سیزدهم میلادی، هم‌زمان با ضعف دولت سلجوقیان آناتولی، دولت‌های مستقلی در آسیای صغیر بنیاد گرفتند که مهم‌ترین آن‌ها ترکان قرمان‌اوغلو و یکی از کوچک‌ترین آن‌ها ترکان عثمانی بودند که ریاست آن‌ها در آن زمان با ارطغرل (-ح ۶۸۵ ق/۱۲۸۵ م) بود. به نوشته بیش‌تر تاریخ‌های عثمانی، عشیره‌ای از تیره قایی‌ها که از پرافتخارترین تیره اغوزها بودند، نخست در قرجه‌داغ، در غرب آنکارا، ساکن شدند و سپس به سگوت/سگود، دومینیچ و ارمنی‌دریندی (میان بازاریجیق و یوزویوق) که ارطغرل تسخیر کرده بود، کوچیدند. این بخش از تیره قایی در روزگار ارطغرل زمستان‌ها را در سگوت و تابستان‌ها را در دومینیچ می‌گذراندند. به روایتی دیگر، در نبردی که در ۶۲۹ ق/۱۲۳۱ م میان علاءالدین‌کی‌قباد یکم سلجوقی (۶۱۷-۶۳۴ ق) و امپراتور روم روی داد، ارطغرل از گروه‌های مهاجم در کنار کی‌قباد بود. وی نخست قرجه‌حصار و سپس سگوت را تصرف و حاکم بیله‌جک را نیز ناچار به پرداخت خراج سالانه کرد. در پی این پیروزی، سلطان سلجوقی، سگوت را به ارطغرل بخشید. با مرگ ارطغرل فرزندش عثمان ریاست ترکان عثمانی را به دست گرفت. وی در آغاز فرمان‌گزار سلجوقیان آناتولی بود و در نبردهای آنان با رومیان شرکت می‌کرد. اما با زوال قدرت سلجوقیان آناتولی، اعلام استقلال کرد (۶۹۹ ق) و با کمک گروهی از جنگاوران، شاهزاده‌نشین‌های کوچک مسیحی را برانداخت و در ناحیه قویون‌حصار، در شمال غربی آسیای صغیر، متصرفات خود را گسترش داد. او در دوره فرمانروایی خود سیاست مذهبی میانه‌ای پیش گرفت. اندکی پیش از درگذشت عثمان‌غازی، پسر بزرگش اورخان شهر بورسه را گرفت (۷۲۶ ق) و این شهر نخستین پایتخت عثمانی‌ها شد (۷۲۷ ق). به گفته برخی از تاریخ‌نویسان، عثمان‌بیگ در ۶۵۶ ق/۱۲۵۸ م در سگوت به دنیا آمد. البته نمی‌دانیم که این گفته تا چه اندازه درست است، اما اگر چنین باشد وی در زمان به دست گرفتن ریاست عشایر نزدیک به بیست‌وسه سال داشته است.

EK:

Ankara Vilayeti tarafından Dahiliye Nezareti'ne gönderilen 28 Aralık 1919 tarihli telgrafta Mustafa Kemal Paşa'nın Ankara'ya gelişi şöyle anlatılmaktadır.

Ankara Vilayeti'nden varid olan 28 Kanûn-ı evvel 35 tarihli şifre-telgraf-namenin suretidir.

Mustafa Kemal Paşa ve rüfekası dün akşam saat üç raddelerinde Ankara'ya dahil olarak doğruca Hazret-i Bayram Veli (Kaddese Sırrihü'l-âli) hazretlerinin türbe-i Şerifelerini ziyaret ettikten sonra hükümet piş-gâhına toplanan binlerce ahâli tarafından meserret-kârâne alkışlarla ortaya alınıp kurbanlar zebh ve hilâfet-penâh-ı a'zâm ve Padişah-ı muazzam efendimiz hazretlerinin ve devlet ve milletimizin saadeti namına dualar edildikten sonra mumâ-ileyh tarafından aynı mealde bir nutuk irâd ederek makâm-ı vilâyette ve kolordu kumandanlığı dairesinde çay ve kahve ikram edilmiş ve badehu iki seneden beri boş olan ve ikâmetlerine tahsis edilen ziraat mektebine gitmişlerdir. İstikbâle şehre üç saatlik mesâfeden umum Ankara ahâlisiyle mülhâkâttan gelen eşrâf ve ayân ve müdâfaa-i hukûk-ı milleye heyet-i idâreleriyle kezâlik mülhâkâttan gelen binlerce süvâri kuvâ-yı milliye efradı iştirak ettiği ve yüz binlerce ahâli ve kadın ve çocuklarla bir saatlik mesâfeden bede' ile hükümete kadar iki keçeli olarak istikbâle şitâb ettikleri ve heyetin pek hâr ve samimi alkışlar içinde geçtiği ve Ankara zeybekleri tarafından kılınç ve kalkan oyunu oynandığı müstakbilfin bir kısm-ı mühimmi müsellâh olduğu halde ufak bir münasebetsizlik bile kat'iyen vukua gelmediği ve heyetin Hacı Bektaş Karyesi'nde Çelebi Cemaleddin Efendi tarafından misafir edildikleri ve dergâh-ı şeref erkânı tarafından ziyafet verildiği ve tarikat-ı nazenin ricâliyle ulvilerin kuvâ-yı milliye dahil oldukları ve kezalik Kırşehir'i'nde yağmurların kesret-i nüzulüne rağmen pek büyük bir merasim icra edildiği mutasarrıflık vekâletinden alınan telgraf münderecâtından müstebân olmağla ilâveten arz olunur.

Ağaç Motifli Osmanlı Saltanat Rüyasının Tabir İlmî Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation of the Ottoman Royal Dream With Tree Motif in Terms of Science of Dream Interpretation

Halil Çetin*

Özet

Saltanat rüyalarının asıl gayesi, hanedanın/hükümdarın meşrû olduğunu göstermektir. Osmanlı Devleti'nin "kuruluş manifestosu" olarak değerlendirilen çeşitli saltanat rüyalarının da böyle bir amacı vardır. Bu rüyaların anlamı ise rüyalarda geçen sembollerin anlamı ile yakından ilgilidir. Ancak bunlar üzerinde henüz bir değerlendirilme yapılmamıştır. Bu çalışma, ilk dönem kaynakları tarafından en fazla rivayet edilen Göbekten Çıkan Ağaç Motifli Rüya'yı ele almaktadır. Bu rüyanın dile getirdiği mesajı doğru anlayabilmek için tabir ilmi açısından rüya unsurları ile içerdiği semboller incelenmiştir. Bu unsurlar; rüya sahibi, rüyanın görüldüğü mekân, zaman, rüyaya hazırlık, rüyada geçen semboller, tabirci ve rüyanın tabiri ile mesajdır. Tabir ilmine göre rüya-yı sâdika özelliği taşıdığı anlaşılan bu rüya, Osmanlı hanedanının egemenliği ile bereket geleceği müjdesini vermektedir. Bu mesajın rüya-yı sâdika aracılığı ile dile getirilmiş olması ise, ilahî takdirin bu yönde olduğunu anlatmak içindir.

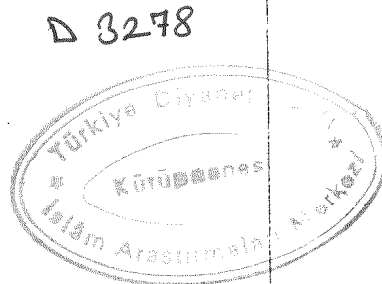
Anahtar Kelimeler: Osman Bey, Osmanlı, Saltanat Rüyası

Abstract

The main goal of royal dreams is to indicate the legitimacy of a dynasty/ruler. As a "manifest of foundation" of the state various royal dreams which were narrated about the foundation of the Ottoman State have also such aims. The meaning of dream depends on the symbols of dream closely. However the meanings of symbols in the dreams have been not evaluated yet. As the most widely narrated royal dream by the early chronicles The Dream With Motif of Tree Emerging from the Navel is analysed by the article. The elements of the dream are brought under the scope to understand the message correctly. These are dream-seer, place, time, preparations and symbols of the dream, dream-teller and his interpretation and the message of the dream. The dream bearing the peculiarity of right dream (rüya-yı sâdika) gives the good news of fertility and abundance that will come with the Ottoman hegemony. Expressing the message by means of right dream aims to explain that God's Will is in this direction.

Key Words: Osman Beg, Ottoman, Royal Dream

25-38

* Yrd. Doç. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-mail: halilcetin@karatekin.edu.tr